Lietas Nr. A420214715
Lietas arhīva Nr. AA43-0416-17/15

**SPRIEDUMS**
**Latvijas tautas vārdā**

Rīgā 2017.gada 16.jūnijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnesis referents M.Birzgalis,
tiesneši K.Berķis un L.Paegļkalna

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par Jelgavas cietuma administrācijas faktiskās rīcības laika posmā no 2013.gada 15.novembra līdz 2014.gada 11.novembrim atzīšanu par prettiesisku, morālā kaitējuma 7114,36 *euro* un mantisko zaudējumu atlīdzinājumu, sakarā ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 30.marta spriedumu daļā.

**Aprakstošā daļa**

[1] Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – pārvalde) 2014.gada 19.novembrī saņemta pieteicēja /pers. B/ 2014.gada 11.novembra sūdzība, kurā pieteicējs sūdzējās par apstākļiem Jelgavas cietuma dušas telpās, pastaigu laukumiem, mākslīgo un dabisko apgaismojumu, mākslīgo ventilāciju, aprīkojumu, nepietiekamu dzīvojamo platību un sanitārā mezgla norobežojumu Jelgavas cietuma kamerās, kurās pieteicējs tika izvietots, sākot no 2013.gada 18.janvāra. Par minēto pieteicējs lūdza atlīdzināt viņam nodarīto morālo kaitējumu 7114,36 *euro* apmērā.

Izskatot pieteicēja sūdzību, ar pārvaldes priekšnieka 2015.gada 13.februāra lēmumu Nr.1/13-D/5123 (turpmāk – Lēmums) tostarp nolemts: 1) atzīt par prettiesisku iestādes faktisko rīcību, ievietojot pieteicēju Jelgavas cietuma kamerās Nr.314 un Nr.318 laika posmā no 2013.gada 15.novembra līdz 2013.gada 11.decembrim; no 2013.gada 18.decembra līdz 2014.gada 3.janvārim; no 2014.gada 10.janvāra līdz 2014.gada 3.februārim; no 2014.gada 10.februāra līdz 2014.gada 24.februārim; no 2014.gada 28.februāra līdz 2014.gada 14.martam; no 2014.gada 21.marta līdz 2014.gada 2.aprīlim; no 2014.gada 9.aprīļa līdz 2014.gada 14.aprīlim; no 2014.gada 17.aprīļa līdz 2014.gada 30.aprīlim; no 2014.gada 21.maija līdz 2014.gada 6.jūnijam; no 2014.gada 16.jūnija līdz 2014.gada 6.jūlijam; no 2014.gada 7.jūlija līdz 2014.gada 15.septembrim; no 2014.gada 10.oktobra līdz 2014.gada 20.oktobrim; no 2014.gada 24.oktobra līdz 2014.gada 11.novembrim (turpmāk arī strīdus laika periods), kurās nebija nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums; kamerā Nr.314 laika posmā no 2013.gada 15.oktobra līdz 2014.gada 3.februārim, kurā nebija nodrošināts pietiekams privātums tualetes apmeklējuma laikā; nenodrošinot atbilstošus apstākļus dušas telpās laika posmā no 2014.gada 25.augusta līdz 2014.gada 15.septembrim, no 2014.gada 10.oktobra līdz 2014.gada 20.oktobrim un no 2014.gada 24.oktobra līdz 2014.gada 11.novembrim; 2) uzdot iestādei nekavējoties rakstveidā atvainoties pieteicējam par prettiesisko rīcību; 3) pārējā sūdzības daļā iestādes faktisko rīcību atzīt par tiesisku; 4) atteikt pieteicējam izdot administratīvo aktu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu 7114,36 *euro* apmērā.

Lēmumā konstatēts turpmāk minētais.

[1.1] Pieteicējs strīdus laika periodā atradās Jelgavas cietuma 4.korpusa 8.vienībā šādās kamerās un laikposmos apcietinātā statusā: no 2013.gada 15.novembra līdz 2013.gada 11.decembrim 8.vienības 314.kamerā; no 2013.gada 18.decembra līdz 2014.gada 3.janvārim 8.vienības 314.kamerā; no 2014.gada 10.janvāra līdz 2014.gada 3.februārim 8.vienības 314.kamerā; no 2014.gada 10.februāra līdz 2014.gada 24.februārim 8.vienības 314.kamerā; no 2014.gada 28.februāra līdz 2014.gada 14.martam 8.vienības 314.kamerā; no 2014.gada 21.marta līdz 2014.gada 2.aprīlim 8.vienības 314.kamerā; no 2013.gada 9.aprīļa līdz 2014.gada 14.aprīlim 8.vienības 314.kamerā; no 2014.gada 17.aprīļa līdz 2014.gada 30.aprīlim 8.vienības 314.kamerā; no 2014.gada 21.maija līdz 2014.gada 6.jūnijam 8.vienības 314.kamerā; no 2014.gada 16.jūnija līdz 2014.gada 6.jūlijam 8.vienības 314.kamerā; no 2014.gada 7.jūlija līdz 2014.gada 5.septembrim 8.vienības 318.kamerā; no 2014.gada 10.oktobra līdz 2014.gada 20.oktobrim 8.vienības 318.kamerā no 2014.gada 24.oktobra līdz 2014.gada 11.novembrim 8.vienības 318.kamerā.

[1.2] Pieteicējs saskaņā ar Jelgavas cietuma 2011.gada 26.maija rīkojumu Nr.45 „Par izmeklēšanas cietuma nodaļas apcietināto personu dienas kārtību" un saskaņā ar 2011.gada 27.maijā apstiprināto „Tvaika un karstā ūdens padeves grafiku" varēja apmeklēt dušu pirmdienās no plkst.08.00 līdz plkst.15.00 (vienai kamerai paredzētais mazgāšanās laiks dušā 10 minūtes), un saskaņā ar 2013.gada 28.martā apstiprināto „Tvaika un karstā ūdens padeves grafiku" varēja apmeklēt dušu pirmdienās no plkst.09.00 līdz plkst.15.00 (vienai kamerai paredzētais mazgāšanās laiks dušā 10 minūtes). Savukārt saskaņā ar 2014.gada 12.jūnijā apstiprināto „Karstā ūdens un dušas telpu apmeklēšanas grafiku" dušu varēja apmeklēt pirmdienās no plkst.9.00 līdz plkst.20.00, un vienai kamerai dušas apmeklējuma laiks ir līdz 15 minūtēm. Pieteicējs Jelgavas cietuma

4.korpusa 8.vienības kamerā Nr.314 un kamerā Nr.318 iepriekš norādītajos laikposmos atradās viens, līdz ar to arī dušas apmeklējuma laikā pieteicējs dušas telpās atradās viens.

Uzraudzības daļas amatpersona pirms ieslodzīto ievešanas dušas telpā pārbauda dušas priekštelpu un mazgāšanās telpu, lai pārliecinātos par dušas telpas un aprīkojuma tehnisko stāvokli, kā arī par to, ka dušas telpās neatrodas kādi aizliegtie priekšmeti. Pēc tam tiek pārbaudīts pats ieslodzītais, kurš pēc veiktās pārbaudes tiek ielaists dušas telpās, aizslēdzot dušas telpas ieejas durvis, lai ieslodzītais var netraucēti mazgāties. Savukārt, ja Uzraudzības daļas amatpersonai rodas aizdomas par ieslodzītā, kurš atrodas dušas telpās, iespējamu prettiesisku rīcību, tad minētajai amatpersonai ir tiesības paskatīties pa dušas telpas ārdurvīs ierīkoto novērošanas actiņu, bet nepieciešamības gadījumā vēl vienas amatpersonas klātbūtnē ieiet arī dušas telpā, lai pārliecinātos, ka viss ir kārtībā. Jelgavas cietuma 4.korpusā atrodas četras dušas telpas ar priekštelpu (ģērbtuvi) un mazgāšanās telpu. Dušas telpu sanitāro stāvokli (arī dušas telpu sienu un grīdu stāvokli) Jelgavas cietuma administrācija vērtēja kā apmierinošu. Savukārt 1., 2. un 3.dušas telpas mazgāšanās telpu griestu stāvokli kā neapmierinošu, jo vietām bija nobiris griestu apmetums. Neliela bīstamā apmetuma daļa bija nodauzīta, un griestu stāvoklis tika regulāri kontrolēts, lai tas neapdraudētu ieslodzīto dzīvību vai veselību mazgāšanās laikā. Katrā mazgāšanās telpā bija uzstādītas 4 dušas ierīces un plauktiņš higiēnas piederumu novietošanai. Dušas priekštelpā bija drēbju pakaramie un soli, kurus ieslodzītie varēja izmantot drēbju novietošanai. Dušas telpas ieejas durvīs bija ierīkota novērošanas actiņa, kurai no durvju ārpuses priekšā bija atverams necaurspīdīgs metāla vāciņš. Dušas telpas bija sausas, apsildāmas, un apsekošanas laikā pelējums netika konstatēts. Dušas telpu kapitālais remonts un ventilācijas sistēmas izbūve ieplānoti 2015.gadā. Dušas telpas tiek regulāri uzkoptas (ne retāk kā reizi nedēļā), uzkopšanu veic saimnieciskajā apkalpē nodarbinātais notiesātais, kuram reizi mēnesī šim nolūkam tika izsniegti nepieciešamie uzkopšanas piederumi un līdzekļi, proti, sanitāro mezglu tīrīšanas līdzeklis pH 1-2, 500 ml, grīdas mazgāšanas līdzeklis (darba šķīdums 0,5%) 500 ml, abrazīvā saimniecības pasta 350 g, sūkļi ar abrazīvo pusi -10 gab. un šķidrās ziepes - 1l.

Pieteicējam 2014.gada 25.augustā tika konstatēts galvas matainās daļas virspusējs nobrāzums, pēc pieteicēja vārdiem, traumu viņš bija guvis dzīvojamā korpusa Nr.4 dušas telpā mazgājoties (uzkritis apmetuma gabals no griestiem). Konstatējot šo faktu, tika veikta resoriskā pārbaude, kā rezultātā 2014.gada 8.septembrī tika pieņemts lēmums par atteikšanos uzsākt kriminālprocesu. Jelgavas cietuma administrācija pieteicējam 2014.gada 26.septembra vēstulē Nr.8/1-3883 ir rakstiski atvainojusies par radušos situāciju dušas telpā. Saskaņā ar Jelgavas cietuma Medicīnas daļas sniegto informāciju pieteicēja savainojums bija virspusējs. Kopumā visu dušas telpu sanitārais stāvoklis bija apmierinošs, jo tās regulāri tika uzkoptas, izmantojot atbilstošus uzkopšanas līdzekļus, tādējādi pieteicēja iesniegumā minētais par iespējamu saslimšanu ar infekcijas slimībām ir pieteicēja subjektīvais viedoklis un pieņēmums, ko pārvalde vērtē kritiski. Pieteicējs nav minējis nevienu konkrētu gadījumu, kad viņš pēc dušas apmeklējuma būtu saslimis ar kādu infekcijas slimību.

Fakts, ka pieteicējs pārvaldē ir vērsies tikai aptuveni gadu pēc tam, kad viņam apstākļi Jelgavas cietuma 4.korpusa dušas telpās kļuva zināmi, liecina par to, ka apstākļi dušas telpās nav radījuši pieteicējam diskomfortu tik lielā mērā, lai par to informētu pārvaldi pēc iespējas agrāk.

No Jelgavas cietuma administrācijas sniegtās informācijas nav gūts apliecinājums tam, ka iestādes amatpersonas pa dušas telpas ieejas durvīs iebūvēto novērošanas actiņu īpaši un pastāvīgi novēroja pieteicēju laikā, kad viņš ģērbās dušas telpas priekštelpā. Arī pieteicējs nenorādīja nevienu konkrētu gadījumu, kad viņš būtu speciāli novērots dušas apmeklējuma laikā. Līdz ar to pārvalde kritiski vērtē pieteicēja norādīto par viņa tiesību uz privātumu pārkāpumu dušas apmeklējuma laikā. Pārvaldes ieskatā, sanitāro labierīcību (tualetes) apmeklējums ir saistīts ar dziļi intīmām darbībām, kas būtiski atšķiras no dušas apmeklējuma, ņemot vērā, ka ir pilnīgi pieņemami, kad viena dzimuma personas vienlaikus apmeklē, piemēram, dušu, pirti u.tml., lai nomazgātos, kas netiek uzskatīts par personas privātuma aizskārumu. Pārvaldes ieskatā, ja Jelgavas cietuma Uzraudzības daļas amatpersonas, veicot savus dienesta pienākumus - pieteicēja uzraudzību, iespējams, pamatoti ir ielūkojušās dušas telpā pa dušas telpas ārdurvīs iebūvēto novērošanas actiņu, tas nekādā veidā nevarēja aizskart pieteicēja tiesības uz privātumu dušas apmeklējuma laikā. Pārvaldes ieskatā, pieteicējam nodrošinātā iespēja mazgāties dušā, kurā bija nodrošināts atbilstošs aprīkojums, lai arī bija atsevišķi trūkumi (piemēram, flīžu trūkums un nobiris apmetums), kas gan vērtējami kā neērtības, kas saistītas ar komforta trūkumu, laikposmā no 2013.gada 15.novembra līdz 2013.gada 11.decembrim; no 2013.gada 18.decembra līdz 2014.gada 3.janvārim; no 2014.gada 10.janvāra līdz 2014.gada 3.februārim; no 2014.gada 10.februāra līdz 2014.gada 24.februārim; no 2014.gada 28.februāra līdz 2014.gada 14.martam; no 2014.gada 21.marta līdz 2014.gada 2.aprīlim; no 2013.gada 9.aprīļa līdz 2014.gada 14.aprīlim; no 2014.gada 17.aprīļa līdz 2014.gada 30.aprīlim; no 2014.gada 21.maija līdz 2014.gada 6.jūnijam; no 2014.gada 16.jūnija līdz 2014.gada 6.jūlijam; no 2014.gada 7.jūlija līdz 2014.gada 24.augustam atzīstama par tiesisku.

Savukārt pieteicējam nodrošinātā iespēja mazgāties dušās laikposmā no 2014.gada 25.augusta līdz 2014.gada 15.septembrim; no 2014.gada 10.oktobra līdz 2014.gada 20.oktobrim; no 2014.gada 24.oktobra līdz 2014.gada 11.novembrim pēc gadījuma, kad pieteicējam 2014.gada 25.augustā dušas apmeklējuma laikā uzkrita griestu apmetuma gabals, atzīstama par prettiesisku.

[1.3] Pieteicējam strīdus periodā atbilstoši Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta sestajā daļā noteiktajam regulāri, ne retāk kā reizi septiņās dienās, tika nodrošināta iespēja mazgāties dušā, kā arī lietot (tātad arī nomazgāties) karsto ūdeni, kura padeve tika nodrošināta trīs reizes dienā pa 30 minūtēm. Turklāt pieteicējs nebija vērsies pie Jelgavas cietuma administrācijas ar lūgumu nodrošināt viņam iespēju mazgāties dušā biežāk, līdz ar to Jelgavas cietuma administrācijai nebija pamata lemt jautājumu par šādas iespējas nodrošināšanu pieteicējam.

[1.4] Jelgavas cietuma 8.vienībā strīdus laika periodā, kad tur uzturējās pieteicējs, ar signalizācijas sistēmu bija radušās tehniskas problēmas, kuru risināšana prasa laiku un finanšu resursus, bet ir plānota tās pārbaude un remonts. Ieslodzītajiem

pastāv iespēja ar saviem iesniegumiem vērsties pie cietuma amatpersonām mutiski apgaitas laikā, skaitlisko pārbaužu laikā, ēdiena izsniegšanas laikā, pie jebkuras izvešanas no kameras, kā arī dežurējošās Uzraudzības daļas amatpersonas apgaitas laikā, kas tiek veikta reizi stundā (arī nakts laikā), kā arī nepieciešamības gadījumā pasaukt Uzraudzības daļas amatpersonu caur kameras logu. Atrodoties dušā vai pastaigas laukumā, pastāv iespēja pieklauvēt pie durvīm, tādējādi pievēršot Uzraudzības daļas amatpersonas uzmanību.

Pieteicējs nav vērsies pie Jelgavas cietuma administrācijas ar iesniegumiem, kur būtu norādījis, ka viņam bija grūtības bojātās signalizācijas dēļ sazināties ar Jelgavas cietuma amatpersonām. Turklāt neviens normatīvais akts nenoteic, ka cietuma telpas būtu aprīkojamas ar signalizāciju (trauksmes pogu).

[1.5] Jelgavas cietuma 8.vienības kamerā Nr.314 ir uzstādīta dienas gaismas armatūra IP 22 2x 3 W, nakts laikā tiek ieslēgts nakts apgaismojums 25W spuldze. Kamerā Nr.318 ir uzstādīta dienas gaismas armatūra IP 22 2x3 W, nakts laikā tiek ieslēgts nakts apgaismojums 25W spuldze. Mākslīgo apgaismojumu ieslēdz un izslēdz postenī dežurējošā Uzraudzības daļas amatpersona. Naktsmiera laikā tiek nodrošināts tikai nakts apgaismojums. Nakts laikā Uzraudzības daļas amatpersona reizi stundā dodas apgaitā un vizuāli pārbauda ieslodzītos. No 2013.gada 15.novembra līdz 2014.gada 15.jūnijam nakts miera laiks ilga no plkst.22.00 līdz plkst.07.00, bet no 2014.gada 16.jūnija līdz 2014.gada 11.novembrim - no plkst.22.00 līdz plkst.06.45. Jelgavas cietuma administrācija sniedza informāciju, ka kameras nepietiekamā dabiskā apgaismojuma dēļ to kompensē mākslīgais apgaismojums.

Līdz ar to pieteicējam strīdus periodā saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto bija nodrošināts atbilstošs apgaismojums. Pārvaldes ieskatā 25W spuldze nenodrošina tik spilgtu apgaismojumu, lai būtu traucēts pieteicēja nakts miers, kā arī Uzraudzības daļas amatpersonai reizi stundā ir vizuāli jāpārbauda ieslodzītie (arī pieteicējs). Tādējādi pieteicēja iesniegumā minēto, ka viņam tika liegta iespēja izvairīties no mākslīgā apgaismojuma, pārvalde uzskata par pieteicēja subjektīvo viedokli un vērtē to kritiski.

[1.6] Jelgavas cietumā gultas veļa tiek mainīta vienu reizi septiņās dienās dušas apmeklējuma dienā, un Jelgavas cietumā pirms veļas mazgāšanas mašīnām ir uzstādīti ūdens filtri tā attīrīšanai. Gultas veļa netiek gludināta, jo veļas mazgāšana notiek temperatūrā, kas ir augstāka par 60 C, pielietojot mazgāšanas līdzekļus, kas iznīcina baktērijas. Neviens normatīvais akts nenosaka, ka cietuma administrācijai būtu jāizsniedz ieslodzītajām personām izgludināta veļa. Tas, ka, pieteicējaprāt, izsniegtā gultas veļa bija netīrāka nekā tad, kad bija nodota, ir uzskatāms par pieteicēja subjektīvo viedokli un ir vērtējams kritiski. Turklāt pieteicējs neapstrīd apstākli, ka viņam izsniegtā veļa bija lietojama.

[1.7] Jelgavas cietuma dzīvojamā korpusa Nr.4 pastaigu laukumi izvietoti uz ēkas jumta. Svaigā gaisa cirkulāciju pastaigu laukumos nodrošināta caur restoto grīdu un griestiem. Pastaigu laukuma izmēri ir 2,36 m x 6,7 m. Pastaigu laukumos ir izveidotas nelielas nojumes, kā arī tie ir aprīkoti ar atkritumu urnu. Ieslodzītie paši necenšas visus atkritumus tur ievietot, bet met uz jumta. Jumts tiek mazgāts vairākas reizes gadā pēc nepieciešamības. Pastaigu laukumu uzkopšanu katru dienu veic notiesātie, kuri nodarbināti sabiedriskajos darbos. Pirms izvešanas uz pastaigu ieslodzītie tiek brīdināti, ka notiks pastaiga (ne mazāk kā 15 minūtes iepriekš), lai varētu tai sagatavoties.

Pārvalde kritiski vērtē pieteicēja norādīto, ka pastaigu laukumi ir ļoti netīri un tie smird, kas liedz pieteicējam iespēju elpot svaigu gaisu, kā arī pieteicēja iesniegumā minēto par caurvēju pastaigas laukumā. Turklāt pieteicējam pastāv iespēja atteikties no pastaigas. Dabisko vajadzību kārtošana pastaigu laukumu stūros ir sodāms pārkāpums, turklāt ieslodzītie pirms pastaigas uzsākšanas tiek par to brīdināti. Ņemot vērā, ka pastaiga ilgst stundu, pieteicējam bija iespēja nokārot savas dabiskās vajadzības pirms pastaigas, kā arī pieteicējs nav minējis nevienu gadījumu, kad viņš, klauvējot pie pastaigas laukuma durvīm, būtu centies pievērst Uzraudzības daļas amatpersonas uzmanību, taču nebūtu aizvests nokārot dabiskās vajadzības. Līdz ar to Pārvalde pieteicēja iesniegumā norādīto, ka viņš bijis spiests kārtot savas dabiskās vajadzības pastaigu laukumā, vērtē kritiski.

[1.8] Jelgavas cietuma kameras Nr.314 kopējā platība ir 6,50 $m^2$, kameras Nr.318 kopējā platība ir 7,90 $m^2$. Kameras Nr.314 loga izmēri ir 0,73 m x 0,64 m, loga platība - 0,47 $m^2$, un kameras Nr.318 loga izmēri ir 0,72 cm x 0,65 cm, loga platība - 0,47 $m^2$.

Tādējādi kameras Nr.314 loga platība attiecībā pret kameras platību ir aptuveni 1:15, un kameras Nr.318 loga platība attiecībā pret kameras platību ir aptuveni 1:17, kas ir nepietiekami dabiskā apgaismojuma nodrošināšanai, papildus ievērojot to, ka Jelgavas cietuma korpusa, kurā atrodas minētās kameras, plānojuma un konstruktīvā risinājuma dēļ kameras logs ir vērsts nevis tieši uz āru, bet uz norobežojošo gaiteni, kas vēl vairāk samazina dabiskā apgaismojuma ieplūdi minētajā kamerā.

Ievērojot minēto, Jelgavas cietuma administrācija ir rīkojusies prettiesiski, iepriekš minētajos laikposmos ievietojot pieteicēju Jelgavas cietuma 8.vienības kamerā Nr.314 un kamerā Nr.318, kurās nav nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums.

Vienlaikus pārvalde konstatē, ka pieteicējam jau kopš 2013.gada 15.novembra bija zināmi uzturēšanās apstākļi minētajās kamerās, taču pieteicējs nekavējoties nevērsās pie Jelgavas cietuma administrācijas ar sūdzībām vai iesniegumiem par minēto. Pārvaldē pieteicējs vērsās tikai vairāk kā gadu pēc tam, kad pieteicējam minētie apstākļi kļuva zināmi. Tādējādi secināms, ka pieteicējs saistībā ar nepietiekamu dabisko apgaismojumu nav izjutis tik lielu diskomfortu, kas viņa dzīves apstākļus minētajā kamerā padarītu neciešamus.

[1.9] Jelgavas cietuma 8.vienības kamerā Nr.314 un kamerā Nr.318 laikposmos, kad pieteicējs tajās atradās, darbojās gaisa piespiedu nosūces un pieplūdes mākslīgās ventilācijas sistēma. Pārvaldes ieskatā pieteicējam tika nodrošināta pietiekama gaisa apmaiņa. Turklāt normatīvie akti nenoteic, ka mākslīgā ventilācija jādarbina visu diennakti, un jāņem vērā arī, ka šāda ventilācijas darbība varētu traucēt ieslodzīto, kuri atrodas citās kamerās, naktsmieru, jo mākslīgo ventilāciju var

pieslēgt tikai visām kamerām vienlaicīgi, turklāt pieteicējam pastāvēja iespēja vērsties pie uzraudzības daļas amatpersonas ar lūgumu atvērt gaiteņa logu.

[1.10] No tiesību normām neizriet, ka iestādei ir pienākums nodrošināt ieslodzītās personas ar skūšanās piederumiem un šampūnu. Minētos piederumus un šampūnu pieteicējam ir iespējas saņemt sūtījumos un pienesumos, kā arī iegādāties cietuma veikalā. Pieteicējs šādu iespēju nav izmantojis, lai arī viņa kontā saskaņā ar Jelgavas cietuma administrācijas sniegto informāciju bija finanšu līdzekļi.

[1.11] Jelgavas cietuma 8.vienības kameras Nr.314 un kameras Nr.318 aprīkojums strīdus periodā atbilda tiesību aktu prasībām, proti, pieteicējam bija nodrošināta individuāla gultas vieta, kā arī kamera bija aprīkota ar galdu un divām taburetēm, kas bija normālā stāvoklī un nevarēja aizskart pieteicēja cieņu vai nodarīt kaitējumu pieteicēja veselībai. Tādējādi nav konstatējams prettiesiskums Jelgavas cietuma administrācijas rīcībā. Turklāt strīdus laika periodā Jelgavas cietuma administrācija nav saņēmusi pieteicēja iesniegumus vai sūdzības (arī mutvārdu) par Jelgavas cietuma 8.vienības kameras Nr.314 un kameras Nr.318 aprīkojumu.

[1.12] Laika posmā no 2013.gada 15.novembra līdz 2013.gada 11.decembrim, no 2013.gada 18.decembra līdz 2014.gada 3.janvārim un no 2014.gada 10.janvāra līdz 2014.gada 3.februārim, kad pieteicēja atradās kamerā Nr.314, sanitārā mezgla norobežojums no grīdas bija 1 m, un sanitārais mezgls bija pārredzams no kameras novērošanas actiņas, kas atzīstams par prettiesisku. Taču pieteicējs nebija vērsies pie Jelgavas cietuma administrācijas, bet nogaidījis vairāk nekā gadu, lai informētu pārvaldi, kas norāda uz to, ka pieteicējs nebija izjutis salīdzinoši lielu diskomfortu sakarā ar viņam nenodrošināto privātumu sanitārā mezgla apmeklējuma laikā.

No 2014.gada 10.februāra norobežojuma augstums minētajās kamerās bija 2,10 m, sanitārais mezgls nebija pārredzams no kameras durvju novērošanas actiņas, kā arī pieteicējs kamerās atradās viens. Ievērojot minēto, pēc 2014.gada 10.februāra kamerās tika nodrošināts pieteicēja privātums sanitārā mezgla apmeklējuma laikā.

[1.13] Jelgavas cietuma 4.korpusa 8.vienības kameras Nr.314 kopējā platība ir 6,50 $m^2$, tostarp dzīvojamā platība - 4,68 $m^2$, bet sanitārā mezgla platība - 1,82 $m^2$. Jelgavas cietuma 4.korpusa 8.vienības kameras Nr.318 kopējā platība ir 7,90 $m^2$, tostarp dzīvojamā platība - 5,85 $m^2$, bet sanitārā mezgla platība - 2,05 $m^2$. Kameras ir paredzētas divu ieslodzīto izvietošanai, bet pieteicējs visos iepriekš minētajos laikposmos minētajās kamerās atradās viens. Ievērojot minēto, pieteicējam bija nodrošināta dzīvojamā platība, kas atbilst normatīvo aktu prasībām.

[1.14] Strīdus periodā pieteicējam bija iespēja apmeklēt reliģiska rakstura pasākumus - koncertus un dievkalpojumus, ko organizēja dažādas kristīgās draudzes, kā arī piedalīties Ziemassvētku un Jaunā gada pasākumos - vispārizglītojošo filmu demonstrēšanā un radošajā darbnīcā „Pārsteigums". Pieteicējam bija tiesības veikt ne mazāk kā stundu ilgu ikdienas pastaigu. Pastaigu laukumi ir aprīkoti ar pievilkšanās stieņiem, līdztekām un roku balstiem, līdz ar to pieteicējam bija nodrošināta iespēja nodarboties ar fiziskiem vingrinājumiem ikdienas pastaigas laikā.

Līdz ar to pārvalde pieteicēja iesniegumā minēto, ka viņam bija liegta iespēja piedalīties kultūras pasākumos, kā arī nodarboties ar sportu, uzskata par viņa subjektīvo viedokli un vērtē kritiski.

[1.15] Pārvalde, izvērtējot Jelgavas cietuma administrācijas faktiskās rīcības būtību, secināja, ka tā neradīja būtisku pieteicēja tiesību aizskārumu, līdz ar to konkrētajā gadījumā nodarītā kaitējuma adekvāts atlīdzinājums pieteicējam būtu Jelgavas cietuma administrācijas rakstveida atvainošanās.

[2] Nepiekrītot Lēmumam, pieteicējs to pārsūdzēja Administratīvajā rajona tiesā, norādot turpmāk minētos argumentus.

[2.1] Lai gan Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta sestajā daļā noteikts minimālais reižu skaits dušas apmeklējumam nedēļā, tas nenozīmē, ka šo apmeklējumu skaits nedrīkst būt lielāks. Tā kā pieteicējs katru dienu iespēju robežās veic fiziskos vingrinājumus, kuru laikā svīst, dušas apmeklējums vien reizi nedēļā no 10 līdz 15 minūtēm nav vērtējams kā pietiekams. Pārvalde nav vērtējusi, vai cietuma administrācijai ir iespēja nodrošināt dušas apmeklējumu biežāk, nav analizēti apstākļi, kādu apsvērumu dēļ biežāki dušas apmeklējumi pieteicējam netiek nodrošināti, nav konstatējams neviens arguments, kas varētu kalpot kā pierādījums tam, ka dušas apmeklējuma nodrošināšana pieteicējam biežāk nav nepieciešama.

Jelgavas cietuma kamerās nav ierīkoti ūdens notekcaurumi grīdā, līdz ar to pieteicējs nevar pilnvērtīgi nomazgāties. Siltais ūdens kamerā paredzēts drēbju mazgāšanai un kameras uzkopšanai. Lai gan Jelgavas cietuma administrācija atzinusi, ka dušu telpu griestu stāvoklis ir neapmierinošs, nav izprotams, kādu apsvērumu dēļ Jelgavas cietuma administrācijas rīcībā laika posmā no 2013.gada 15.novembra līdz 2014.gada 24.augustam nav konstatēts pārkāpums, lai gan apstākļi dušas telpās visu laika periodu bijuši vienādi.

Lēmumā nav norādīts neviens speciālista sagatavots dokuments, kas pamatotu, ka griestu tehniskais stāvoklis Jelgavas cietuma dušas telpās nav bīstams cilvēka dzīvībai un atbilst normatīvo aktu nosacījumiem, ka grīdas un sienu stāvoklis Jelgavas cietuma dušas telpās ir apmierinošs un atbilst normatīvo aktu nosacījumiem. Pārvalde nav noskaidrojusi faktisko situāciju Jelgavas cietuma dušas telpās.

Lai gan Lēmumā norādīts, ka Jelgavas cietumā esošās dušas telpas un to priekštelpas tiek regulāri uzkoptas, tas nenozīmē, ka telpas atbilst Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikuma Rec (2006) 2 dalībvalstīm par Eiropas cietumu noteikumiem (turpmāk – Eiropas cietumu noteikumi) 19.1.apakšpunkta nosacījumiem. Lēmumā nav norādīts, cik bieži tiek realizēta telpu uzkopšana, vienīgi tas, ka uzkopšana tiek nodrošināta ne retāk kā reizi nedēļā, līdz ar to pastāv šaubas, ka šīs telpas tiek regulāri (biežāk kā reizi nedēļā) koptas. Telpu uzkopšana, pieteicēja prāt, veicama vairākas reizes dienā. Veicot regulāru uzkopšanu, tiktu novērsta situācija, ka personai, kura atvesta uz dušu, jāstāv netīrajā ūdenī, kas nav aiztecējis pēc iepriekšējās personas dušas apmeklējuma. Nesastāvoties ūdenim, grīdas nenokrāsotos dzeltenīgi brūnā krāsā. Turklāt, ja

Jelgavas cietuma administrācija nodrošinātu telpu regulāru uzkopšanu un sekotu līdzi uzkopšanas kvalitātei, tā būtu secinājusi, ka telpas ir kritiskā stāvoklī. Pārvaldei vajadzēja pārbaudīt lietas faktiskos apstākļus klātienē.

[2.2] Ņemot vērā, ka Jelgavas cietuma administrācija Eiropas cietumu noteikumu 18.2.c.apakšpunktā noteikto pienākumu nodrošināt, ka visās ēkās, kurās jādzīvo, jāstrādā vai jāpulcējas ieslodzītajiem, ir ierīkota signalizācijas sistēma, kas ļauj ieslodzītajiem nekavējoties sazināties ar ieslodzījuma vietas darbiniekiem, izpildījusi tikai daļēji, šāda rīcība atzīstama par prettiesisku.

Pieteicējs nav tik lieta autoritāte ieslodzīto vidū, lai varētu klauvēt pie kameras durvīm, klaigāt un sist pa durvīm pastaigu laukumos, lai nepieciešamības gadījumā sasauktu kontrolierus un cietuma amatpersonas. Ar šādu rīcību pieteicējs var apdraudēt savu drošību - var tikt fiziski un psiholoģiski ietekmēts no citu ieslodzīto puses.

[2.3] Pieteicējam izsniegtā gultas veļa ne reizi nav bijusi izgludināta, un parasti tā pēc mazgāšanas ir kļuvusi dzeltenīga. Pārvalde nav pārbaudījusi, cik bieži tiek mainīti ūdens filtri, lai secinātu, ka mazgāšanas laikā gultas veļas stāvoklis netiek pasliktināts. Šajā situācijā netiek ievērots vienlīdzības princips salīdzinājumā ar Rīgas Centrālcietuma apcietinātajiem, jo tur veļa tiek gludināta un mazgāta tīrā ūdenī. Saistībā ar šo faktu pieteicējs ir vērsies ar sūdzībām Veselības inspekcijā un Jelgavas cietuma administrācijā.

[2.4] Ņemot vērā to, ka normatīvais regulējums nenoteic, ka diennakts tumšajā laikā nepieciešamo mākslīgo apgaismojumu drīkst regulēt tikai cietuma administrācijas amatpersonas, pieteicējs uzskata, ka šāda iespējamība nodrošināma pašam pieteicējam. No tā, ka visu diennakti atrodas kamerā ar mākslīgu apgaismojumu, kuru pašam izslēgt nav iespējams, pieteicējam sāp acis. Šādos apstākļos pieteicējs dzīvo jau vairākus gadus, līdz ar to pastāv iespējamība, ka pieteicēja redzei nodarīts kaitējums.

[2.5] Pastaigu laukumos izvietotās atkritumu urnas ir nolietotas, ar caurumiem. Rezultātā atkritumi (arī nenosmēķētās cigaretes) nereti izkrīt cauri atkritumu urnām un caur restoto pastaigas laukuma grīdas segumu krājas uz pastaigu ēkas jumta 0,5 metrus zem pieteicēja kājām. Izmeši un atkritumi uz minētā jumta uzkrājas gadiem ilgi, tie trūd un izdala indīgas vielas vidē. Tādējādi pieteicējam netiek nodrošināta tīra, veselīga vide pastaigu laikā. Informācija, ka jumts, uz kura krājas atkritumi, tiek regulāri tīrīts, neatbilst patiesībai. Pārvalde par šo apstākli nav pārliecinājusies.

[2.6] Pārvalde ignorējusi apstākli, ka matrači nereti ir lielāki nekā gultas, savukārt palagi ir mazāki nekā matrači un segas. Tāpat pārvalde nav vērtējusi to, cik izmantojami ir kamerās esošie galdi un taburetes.

[2.7] Ņemot vērā, ka Apcietinājumā turēšanas kārtības likumā nav ietverti nosacījumi, kas noteiktu minimālo dzīvojamo platību vieniešlodzījuma kamerās, pieteicējs uzskata, ka piemērojami nosacījumi, kas ietverti Latvijas Sodu izpildes kodeksa 77.panta pirmajā daļā. Līdz ar to pieteicējam kamerā bija nodrošināma dzīvojamā platība, kas nav mazāka par 9 $m^2$.

[2.8] Pieteicējam netiek nodrošināta atbilstoša iespēja biedroties ar citiem apcietinātajiem, nodrošinātā pasākumu programma nav pietiekama. Pieteicējs ir spiests apmeklēt jebkādus iespējamos pasākumus, kas jau tā notiek ļoti reti, lai biedrotos ar citām personām. Pat tādus pasākumus, kas neatbilst pieteicēja ticībai.

[2.9] Pārvaldei bija pienākums konstatēt un atzīt, ka Jelgavas cietuma administrācijas faktiskā rīcība ir prettiesiska ne tikai daļā, kurā pieteicēja sūdzība apmierināta, bet arī daļā, kurā sūdzība atstāta bez izskatīšanas un nav apmierināta. Pārvaldes rīcība, pieteicēja sūdzību izskatot vien formāli, nav veicinājusi pieteicēja tiesību un likumisko interešu ievērošanu un veicināšanu. Ievērojot minēto, pieteicējam atlīdzināms morālais kaitējums 7114,36 *euro* apmērā.

[3] Rakstveida paskaidrojumā par pieteikumu pārvalde prasījumu neatzīst un lūdz noraidīt kā nepamatotu, pamatojoties uz Lēmumā konstatēto un attiecībā uz mantisko zaudējumu atlīdzinājumu papildus norādot, ka, pārvaldes ieskatā, pieteicēja pārstāvja zvērināta advokāta A.Zvejsalnieka piedalīšanās lietā, pierādījumu savākšanā un pārbaudē ir minimāla, savu tiesību aizstāvēšanai tiesā pieteicējam nebija nepieciešamas padziļinātas juridiskas zināšanas.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 30.marta spriedumu pieteicēja pieteikums daļēji apmierināts.

Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Izskatāmajā lietā pieteicējs norādījis uz vairākiem apstākļiem, kas ir noveduši pie būtiskiem cilvēktiesību pārkāpumiem: pieteicējam netika nodrošināta iespēja apmeklēt dušas biežāk kā reizi nedēļā, kā arī tās nebija pienācīgā kartībā, bija bīstamas lietošanai, un pieteicējam dušas apmeklējumu laikā netika nodrošināts privātums; pastaigu laukumi un dušas telpas nav aprīkotas ar signalizācijas sistēmu; pieteicējs turēts kamerās ar nepietiekamu dabisko apgaismojumu, viņam netika nodrošināta iespēja izslēgt/ieslēgt mākslīgo apgaismojumu vai izvairīties no tā; pieteicējs netika nodrošināts ar tīru un izgludinātu gultas veļu; gan kamerās gan pastaigu laukumos netika nodrošināta tīra vide (brīva no tabakas un augu maisījumu smēķēšanas produktiem); kamerās netika nodrošināta pietiekama gaisa apmaiņa; pieteicējs netika nodrošināts ar personiskās higiēnas līdzekļiem (skūšanās piederumiem, šampūnu); kameras nebija nodrošinātas ar atbilstošu aprīkojumu (taburetēm un galdu); kameru sanitārā mezgla norobežojums nenodrošina pietiekamu privātumu; kamerās ir nepietiekama dzīvojamā platība; tiek ierobežotas pieteicēja ārpus kameras aktivitātes (aizliegts biedroties ar citiem ieslodzītajiem).

Līdz ar to šajā lietā ir strīds, vai pieteicēja norādīto apstākļu kopums atzīstams par necilvēcīgu, pazemojošu un spīdzinošu izturēšanos pret pieteicēju, kas pārkāpj Satversmes un Eiropas Cilvēktiesību konvencijā noteiktās tiesības.

[4.2] Tiesa turpmāk izvērtēja pieteicēja minētos apstākļus.

[4.2.1] Pieteicējs lūdz atzīt par prettiesisku Jelgavas cietuma administrācijas faktisko rīcību, strīdus laika periodā nenodrošinot viņam iespēju apmeklēt dušu biežāk kā reizi nedēļā, nenodrošinot privātumu dušas priekštelpā dušas apmeklēšanas laikā un iespēju apmeklēt dušas telpas, kas ir pienācīgā kartībā un nav bīstamas lietošanai. Papildus pieteicējs norāda, ka kamerā nav ierīkoti ūdens notekcaurumi grīdā, līdz ar to nav iespējams pilnvērtīgi nomazgāties.

Lietā nav strīda, ka pieteicējam bija iespēja apmeklēt dušu vienu reizi nedēļā. Tāpat nav strīda, ka dzīvojamās kamerās ir ierīkots aukstā ūdens krāns, kas arī izmantojams personiskās higiēnas ievērošanai, bet karstais ūdens kamerās tiek nodrošināts trīs reizes dienā (katru reizi pa 10 minūtēm).

Tiesa secināja, ka pieteicējs nenoliedz, ka viņam tika nodrošinātas iespējas nomazgāties dušā, proti, no pieteikuma neizriet, ka šādas tiesības bijušas liegtas pēc būtības. Pieteicējs tikai iebilst pret veidu, kādā tika nodrošinātas viņa tiesības nomazgāties, proti, ka tās tika nodrošināts tikai vienu reizi nedēļā un neatbilstošās telpās.

Saskaņā ar Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta sestajā daļā noteikto ne retāk kā reizi septiņās dienās apcietinātais mazgājas pirtī vai dušā, un viņam nodrošina tīru gultas veļu.

Apcietinātajam nodrošina personiskās higiēnas ievērošanas iespējas, kā arī iespēju mazgāt savu veļu un drēbes.

Eiropas cietumu noteikumu 19.4.apakšpunktā noteikts, ka ieslodzījuma vietā ir nodrošināms pietiekams sanitāro labierīcību skaits, lai ikviens ieslodzītais vispārējās higiēnas labad varētu ik dienas vai vismaz divas reizes nedēļā (vai biežāk, ja tas nepieciešams) nomazgāties vannā vai dušā, kurā ūdens temperatūra atbilst klimatiskajiem apstākļiem.

Augstākā tiesa, interpretējot šajos tiesību aktos ietvertās normas, kā arī ņemot vērā Latvijas klimatiskos apstākļus, ir norādījusi, ka iespēja ikdienā personīgajai higiēnai lietot silto ūdeni kamerā ir skatāma kopā ar iespēju tikai reizi nedēļā nomazgāties dušā. Proti, jo mazāk iespēju ir nomazgāties dušā, jo lielāka nozīme ir iespējai klimatiskajiem apstākļiem atbilstošu ūdeni personīgajai higiēnai izmantot pārējā laikā citā veidā, piemēram, izlietnē kamerā. Savukārt šādas alternatīvas liegšana pastiprina iespēju, ka tiek būtiski ierobežotas tiesības uz cilvēka cieņai atbilstošiem apstākļiem *(sk. Augstākās tiesas 2011.gada 3.februāra lēmuma lietā Nr.A420546810 (Nr.SKA-0257) 8.punktu)*.

Tiesa atzina, ka pieteicēja norādītais iemesls (nelielas sporta aktivitātes, kas tiek veiktas kamerā) nav pietiekams pamats, lai ārpus cietumā noteiktās dienas kārtības (režīma) pieteicējs viņam pieņemamā laikā tiktu izvests uz dušas telpu, ignorējot citu ieslodzīto tiesības, cietumā stingri noteikto darba kārtību (režīmu) un cietuma darbinieku dienesta pienākumu veikšanu.

No iepriekš minētā secināms, ka atbilstoši tiesību normās noteiktajam minimumam pieteicējam tika nodrošināta iespēja vismaz vienu reizi nedēļā nomazgāties dušā. Savukārt no lietas materiāliem tiesa nekonstatēja, ka pieteicējam būtu bijusi nepieciešamība apmeklēt dušu biežāk un ka viņš ar šādu lūgumu būtu vērsies pie Jelgavas cietuma administrācijas strīdus laika periodā, bet iestāde šādu lūgumu būtu noraidījusi.

Pieteicēja tiesības uz regulāru ķermeņa kopšanu (higiēnu) tiek nodrošinātas ar iespēju vienu reizi nedēļā mazgāties dušā, bet pārējā laikā lietot kameras sanitārajā mezglā pieejamo auksto un karsto (laika periodos, kad tas pieejams kamerā) ūdeni, kas pietiekamā apjomā nodrošina to cilvēktiesību minimumu, kas kā jebkurai ieslodzījumā esošai personai, arī pieteicējam, nevar tikt atņemtas. Tiesas ieskatā, nenoliedzami karstā ūdens neesamība (visu diennakti) centrālajā ūdens padevē ir ievērojams trūkums un rada personai zināmas neērtības. Taču minētais trūkums nav atzīstams par tādu, kas būtiski aizskartu pieteicēja cilvēktiesības, jo saskaņā ar Ministru kabineta 2007.gada 27.novembra noteikumu Nr.800 „Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi" 4.pielikuma 11.punktu apcietinātajam ir atļauts glabāt rūpnieciski izgatavotu elektrisko ūdens sildītāju ar automātisku izslēdzēju. Tas nozīmē, ka pieteicējam, izmantojot elektrisko ūdens sildītāju, nerastos problēmas kamerā uzsildīt ūdeni atsevišķu ķermeņa daļu, veļas vai trauku mazgāšanai. Tiesa no lietas materiāliem nekonstatē apstākļus, kas būtu lieguši pieteicējam kamerā izmantot elektrisko ūdens sildītāju. Tāpat, tiesas ieskatā, apstāklis, ka kameras grīdās nav ierīkota notece, pati par sevi nerada tādas neērtības, lai būtu pilnīgi neiespējama mazgāšanās, izmantojot jau esošo kameras sanitārtehnisko aprīkojumu.

Pieteicējs uzskata, ka Jelgavas cietuma administrācijas rīcība, nenodrošinot pieteicēju ar karstā ūdens padevi kamerā, nenodrošinot dušas apmeklējumu biežāk nekā vienu reizi septiņās dienā, rada diskomfortu un veselības apdraudējuma risku.

Pirmkārt, tiesa norādīja, ka tai nav pamata vērtēt, vai šādi apstākļi rada potenciālu iespējamību saslimt ar kādu no infekcijas slimībām bez vispāratzītām atziņām par šādu uzskatu pareizību vai pierādījumiem. Otrkārt, tiesa atzina, ka ieslodzījuma vietas nodrošinātā iespēja vienu reizi nedēļā mazgāties dušā ar siltā ūdens padevi un kamerā ierīkotais sanitārais mezgls ar izlietni un nepārtrauktu aukstā ūdens padevi nodrošina pieteicējam to cilvēktiesību minimumu, kas personai nevar tikt atņemtas, lai nepārkāptu personas tiesības uz cilvēcīgu izturēšanos. Tāpat vispārzināms, ka mazgāšanās aukstā ūdenī paaugstina cilvēka imunitāti, līdz ar to noturību pret infekcijām un citiem nelabvēlīgiem vides faktoriem.

Kā izriet no lietas materiāliem, pieteicējs sava privātuma aizskārumu, apmeklējot dušu, saista ar to, ka viņš dušas telpā netiek pasargāts no cietuma amatpersonas skatiena, kas var ieskatīties pa dušas telpas durvīs ierīkoto novērošanas actiņu.

Tiesa atzina par pamatotu Lēmumā ietverto pamatojumu, ka lietā nav konstatējami apstākļi, ka cietuma amatpersonas pa dušas telpas ieejas durvīs ierīkoto actiņu ielūkotos ar mērķi īpaši un pastāvīgi novērot pieteicēju, kā arī piekrita pārvaldei, ka sanitāro labierīcību (tualetes) apmeklējums ir saistīts ar dziļi intīmām darbībām, kas būtiski atšķiras no dušas apmeklējuma, ņemot vērā, ka ir pilnīgi pieņemami, kad viena dzimuma personas vienlaikus apmeklē, piemēram, dušu, pirti u.tml., lai nomazgātos, kas netiek uzskatīts par personas privātuma aizskārumu. Līdz ar to, ja Jelgavas cietuma Uzraudzības daļas amatpersonas, veicot savus dienesta pienākumus -pieteicēja uzraudzību, iespējams, pamatoti ir ielūkojušās dušas telpā pa dušas telpas ārdurvīs iebūvēto novērošanas actiņu, tas nekādā veidā nevarēja aizskart pieteicēja tiesības uz privātumu dušas apmeklējuma laikā. Līdz ar to nav pamata secināt, ka šādā veidā būtu aizskartas pieteicēja cilvēktiesības.

Papildus pieteicējs norādījis, ka esošās dušas telpas Jelgavas cietumā netika uzturētas pienācīgā kārtībā, proti, to tehniskais stāvoklis neatbilda normatīvo aktu prasībām, kā arī tās netika pienācīgi uzkoptas.

Kā izriet no lietas materiāliem, tad dušas telpu sanitāro stāvokli (arī dušas telpu sienu un grīdu stāvokli) Jelgavas cietuma administrācija vērtēja kā apmierinošu. Savukārt 1., 2. un 3.dušas telpas mazgāšanās telpu griestu stāvokli kā neapmierinošu, jo vietām bija nobiris griestu apmetums. Neliela bīstamā apmetuma daļa bija nodauzīta, un griestu stāvoklis

tika regulāri kontrolēts, lai tas neapdraudētu ieslodzīto dzīvību vai veselību mazgāšanās laikā. Papildus Jelgavas cietuma administrācija norāda, ka dušas telpas tiek regulāri uzkoptas (ne retāk kā reizi nedēļā, sk. lietas 1.sējuma 110.lapu), uzkopšanu veic saimnieciskajā apkalpē nodarbinātais notiesātais, kuram reizi mēnesī šim nolūkam tika izsniegti nepieciešamie uzkopšanas piederumi un līdzekļi, proti, sanitāro mezglu tīrīšanas līdzeklis pH 1-2, 500 ml, grīdas mazgāšanas līdzeklis (darba šķīdums 0,5%) 500 ml, abrazīvā saimniecības pasta 350 g, sūkļi ar abrazīvo pusi - 10 gab. un šķidrās ziepes – 1 l. Tiesa piekrīt pārvaldes viedoklim, ka pieteicējam nodrošinātā iespēja mazgāties dušā vienreiz nedēļā, kurās bija nodrošināts atbilstošs aprīkojums, atzīstama par tiesisku. Tāpat tiesa piekrita, ka dušu telpās vērojamais flīžu stāvoklis un nobirušais apmetums vērtējams kā neērtības, kas saistītas ar komforta trūkumu, un pašas par sevi nerada tādu kaitējuma līmeni, kas radītu būtisku cilvēktiesību pārkāpumu.

Tomēr tiesa uzskatīja, ka minētais vērtējams kopsakarā ar apstākli, ka 2014.gada 25.augustā pieteicējam tika konstatēts galvas matainās daļas virspusējs nobrāzums un ka traumu, pēc pieteicēja vārdiem, viņš bija guvis dzīvojamā korpusa Nr.4 dušas telpā mazgājoties (uzkritis apmetuma gabals no griestiem). Saskaņā ar Jelgavas cietuma Medicīnas daļas sniegto informāciju, savainojums, kuru guva pieteicējs, bija virspusējs.

Tiesa secināja, ka pieteicējam nodrošinātā iespēja mazgāties dušās strīdus laika periodā atzīstama par prettiesisku, ņemot vērā, ka dušu telpu tehniskais stāvoklis bija bīstams to apmeklējošo personu veselībai (lietā nav pierādījumu, ka dušu tehniskais stāvoklis bija labāks laika periodā pirms 2014.gada 25.augusta).

Papildus tiesa piekrita pieteicējam, ka tikai apstāklis, ka reizi mēnesī tiek izsniegti telpu uzkopšanas piederumi un līdzekļi, pats par sevi nenodrošina dušas telpu pietiekamu sanitāri - higiēniskā stāvokļa kvalitāti. Tiesa uzskatīja, ka norādītais dušas telpu uzkopšanas biežums (ne retāk kā vienu reizi nedēļā) nav pietiekams, ņemot vērā dušas telpu izmantošanas intensitāti un iespējamo apmeklētāju skaitu.

[4.2.2] Pieteicējs norāda uz nepietiekamu kameru platību, proti, tās ir mazākas par 9 $m^2$.

No lietas materiāliem izriet, ka Jelgavas cietuma 4.korpusa 8.vienības kameras Nr.314 kopējā platība ir 6,50 $m^2$, tostarp dzīvojamā platība 4,68 $m^2$, bet sanitārā mezgla platība 1,82 $m^2$, savukārt Jelgavas cietuma 4.korpusa 8.vienības kameras Nr.318 kopējā platība ir 7,90 $m^2$, tostarp dzīvojamā platība 5,85 $m^2$, bet sanitārā mezgla platība 2,05 $m^2$. Kameras paredzētas divu ieslodzīto izvietošanai, bet pieteicējs visos iepriekš minētajos laikposmos minētajās kamerās atradās viens.

Pieteicējs Jelgavas cietumā strīdus laika periodā atradās apcietinātā statusā, līdz ar to attiecībā uz viņa ieslodzījumā turēšanas kārtību piemērojamas Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma normu prasības. Nepamatots ir pieteicēja arguments, ka uz viņu būtu attiecināma Latvijas Sodu izpildes kodeksa 77.panta pirmajā daļā noteiktā platība 9$m^2$.

Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta ceturtā daļa noteic, ka dzīvojamā platība izmeklēšanas cietumā vienam apcietinātajam nedrīkst būt mazāka par trim kvadrātmetriem. Ievērojot, ka pieteicējs minētajās kamerās strīdus laika periodā bija izmitināts viens, tiesa secināja, ka pieteicējam tika nodrošināta pietiekama dzīvojamā platība, proti, platība bija ievērojami lielāka par 3$m^2$ (dzīvojamā platība kamerā Nr.314 - 4,68 $m^2$ un kamerā Nr.318 - 5,85 $m^2$).

Vienlaikus tiesa norādīja, ka no Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras izriet, ka gadījumā, ja konstatēts, ka platība uz vienu ieslodzīto ir mazāka par 3$m^2$, tas ir pietiekami Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 3.panta pārkāpuma konstatēšanai. Tajā pašā laikā arī lielāka platība - 3 līdz 4 $m^2$ uz vienu ieslodzīto - neizslēdz pārkāpuma konstatēšanu, ņemot vērā ventilācijas un gaismas trūkumu *(sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2008.gada 12.jūnija sprieduma lietā „Vlasov pret Krieviju" 81.punktu un tur minētās atsauces uz tiesas judikatūru)*. Arī Bazjaka lietā Eiropas Cilvēktiesību tiesa norādīja, ka pat lietā, kurā kameras izmērs bija 7 $m^2$ diviem ieslodzītajiem, tika konstatēts konvencijas 3.panta pārkāpums, saistot to kopā ar apstākli, ka tajā gadījumā netika nodrošināta ventilācija un apgaismojums *(sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesa 2010.gada 19.oktobra sprieduma 113.punktu un tur minētās atsauces uz tiesas judikatūru)*. Tiesa arī atzinusi, ka dzīvojamās telpas trūkums var tikt izvērtēts kopsakarā ar iespējamo kustības brīvību ārpus kameras *(sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesa 2005.gada 7.aprīļa sprieduma lietā „Karalevičius pret Lietuvu" 36.punktu)*. Pārvalde, vērtējot tikai šo apstākli - kameras platības atbilstību likumā noteiktajai minimālajai platībai, attiecībā uz pieteicēju nekonstatēja, ka būtu noticis pārkāpums saistībā ar pārāk mazas dzīvojamās platības nodrošināšanu. Tomēr, kā jau tiesa iepriekš norādīja, katrs apstāklis atsevišķi nerada tādas sekas, lai konstatētu būtisku cilvēktiesību pārkāpumu, bet, vērtējot visus apstākļus kopumā, šāds secinājums ir izdarāms. Līdz ar to tiesai ir jāturpina izvērtēt, vai pārējie pieteicēja norādītie apstākļi kamerās, tajā skaitā ventilācijas un apgaismojuma trūkums, kā arī pieteicēja ierobežotās ārpus kameras aktivitātes varēja radīt pieteicēja cilvēktiesību pārkāpumu.

[4.2.3] Saistībā ar pieteicēja norādi, ka kamerās netika nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums, tiesa ņēma vērā, ka Lēmumā jau tika konstatēts, ka Jelgavas cietuma kamerās Nr.314 un Nr.318, kurās atradās pieteicējs strīdus laikposmā, netika nenodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums, lai pieteicējs varētu lasīt un strādāt, ņemot vērā kameru logu izmēru attiecību pret kameru platību un apstākli, ka kameru logi ir vērsti uz norobežojošo gaiteni, bet nevis uz āru. Līdz ar to tiesai nav pamata nepiekrist pieteicēja norādei, ka strīdus laika periodā, pieteicējam atrodoties kamerās Nr.314 un Nr.318, netika nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums.

[4.2.4] Attiecībā uz pieteicēja norādi, ka kamerās Nr.314 un Nr.318 netika nodrošināta pietiekama mākslīgā (mehāniskā) ventilācija, proti, ventilācija nebija ieslēgta 24 stundas diennaktī un nenodrošināja kvalitatīvu gaisa apmaiņu, kā arī netika nodrošināta tīra vide pastaigu laukumos, tiesa konstatēja turpmāk minēto.

Kā izriet no iestādes sniegtās informācijas, kameru mākslīgo ventilāciju nodrošina tajā ierīkotā pieplūdes un nosūces ventilācijas sistēma, kas saskaņā ar Jelgavas cietuma priekšnieka rīkojumu tiek darbināta katru dienu no plkst.06.00 līdz

22.00, bet laikā, kad gaisa temperatūra pārsniedz +24 C, tā tiek darbināta visu diennakti. No lietas materiāliem konstatējams, ka svaigā gaisa ņemšana ventilācijas nodrošināšanai notiek Jelgavas cietuma 4.korpusa ārpusē. Tāpat iestāde norāda, ka minētajās kamerās bija nodrošināta arī dabiskā ventilācija, jo pretī kameras logam, kuru varēja atvērt pieteicējs pats, atradās norobežojošā gaiteņa logs, kurā ierīkota 60 cm x 60 cm liela vērtne, kuru pēc ieslodzīto lūguma atver Uzraudzības daļas amatpersona, kas nakts laikā reizi stundā veic apgaitu. Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta piektā daļa noteic, ka kamerās, kurās uzturas apcietinātie, nodrošina dabisko apgaismojumu, bet diennakts tumšajā laikā mākslīgo apgaismojumu, kā arī gaisa temperatūru, kas nav zemāka par +18 C, un ventilāciju.

No publiski pieejamiem informācijas avotiem, secināms, ka pieplūdes un nosūces ventilācijas sistēma kalpo svaiga gaisa padevei telpās. Nepieciešamības gadījumā gaisu sasilda un attīra no putekļiem. Turpretim nosūces ventilācija izvada no telpām piesārņoto vai sasilušo gaisu *(sk. Rīgas Tehniskā universitātes Dr.habil.sc.ing, profesora Egīla Dzelzīša raksts „Ventilācijas sistēmu tipi: vispārējā klasifikācija", publicēts:, http://www.building.lv/259-gaisa-apstrades-sistemas/94868- ventilacijas-sistemu-tipi-vispareja-klasifikacija)*.

Tiesa atzina, ka kameru Nr.314 un Nr.318 ventilācijas iespējas izpilda iepriekš norādītajā tiesību normā noteiktās minimālās prasības – kamerā tiek nodrošināta pietiekama mākslīgā ventilācija, kas kopsakarā ar iespēju atvērt arī norobežojošā gaiteņa loga vērtni (arī pēc plkst.22.00) norāda, ka ventilācijas nepietiekamība vai tās kvalitāte nebūtu viens no apstākļiem, kas veido iestādes prettiesisko rīcību.

Pieteicējs norāda, ka kameru Nr.314 un Nr.318 gaiss bija piesārņots ar tabakas vai augu maisījumu dūmiem.

Tiesa atsaucās uz likuma „Par tabakas izstrādājumu realizācijas, reklāmas un lietošanas ierobežošanu" 11.panta pirmās daļas 2.punktu.

No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs 2014.gada 5.decembra iesniegumā izteicis vēlmi atrasties nesmēķējošo kamerā. Kā izriet no iestādes sniegtās informācijas, Jelgavas cietumā ir noteiktas smēķējošo un nesmēķējošo ieslodzīto telpas, kameras Nr.314 un Nr.318 (kurās tika ievietots pieteicējs) ir paredzētas nesmēķējošo ieslodzīto izvietošanai, par ko nav lietā strīda.

Līdz ar to nav konstatējama prettiesiska iestādes rīcība, liekot pieteicējam uzturēties piesmēķētā telpā (kamerā) kopā ar smēķējošiem ieslodzītajiem.

No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs bija vērsies ar iesniegumiem par jautājumiem saistībā ar tabakas dūmu klātbūtni gaisā, kas ieplūst no gaiteņa, un neapmierinošu ventilācijas sistēmas darbību (pēc plkst.22.00). Jelgavas cietuma administrācija, pārbaudot pieteicēja sūdzības, nekonstatēja, ka ventilācijas darbība būtu nepietiekoša vai arī kamerās netiktu nodrošināta pietiekama gaisa apmaiņa ar esošās mākslīgas ventilācijas un logu (kameras, gaiteņa) palīdzību. Arī Veselības inspekcija, veicot kontroli un sniedzot atbildi uz pieteicēja sūdzību par situāciju Jelgavas cietumā, norāda, ka netika konstatēta tabakas vai citas smakas esamība kamerā Nr.318 un gaitenī.

Tāpat no lietas materiāliem neizriet, ka strīdus periodā kādam no ieslodzītajiem, kuri atrodas Jelgavas cietuma 8.vienības nesmēķējošo kamerās, būtu fiksēts režīma pārkāpums saistībā ar smēķēšanas aizlieguma neievērošanu (uz minēto nenorāda arī pieteicējs).

Savukārt pieteicēja subjektīvais vērtējums par gaisa kvalitāti un smakām nevar būt par pamatu tam, lai iestāde vai tiesa bez objektīvi pārbaudāmiem pierādījumiem konstatētu likuma „Par tabakas izstrādājumu realizācijas, reklāmas un lietošanas ierobežošanu" 11.panta pirmās daļas 2.punktā noteiktā smēķēšanas aizlieguma ieslodzījuma vietu dzīvojamās telpās un teritorijā, kur tas nav atļauts, un pieteicēja Satversmē garantēto tiesību būtisku aizskārumu.

Tiesa norādīja, ka lietas materiālos nav tiešu pierādījumu, ka kamerās piegādātajā āra gaisā vai pastaigu laukumos būtu pārsniegts tajā esošo piesārņojošo vielu pieļaujamais līmenis (piemēram, Veselības inspekcijas atzinums par to, ka kameru vai pastaigu laukumos gaisa piesārņojums (ķīmiskas vielas koncentrācija vai smakas) pārsniegtu pieļaujamo līmeni). Attiecīgi pieteicēja gaisa kvalitātes novērtējums ir tikai paša pieteicēja subjektīvais viedoklis, kas neapstiprinās ar lietā esošajiem pierādījumiem, un nav konstatējama prettiesiska iestāde rīcība.

Tāpat tiesa, iepazinusies ar lietā esošajām pastaigu laukuma fotogrāfijām un pārvaldes sniegto informāciju, secināja, ka kritiski vērtējama informācija, ka pastaigas laukumā gaiss bija piesārņots ar tabakas izstrādājumu vai augu maisījumu dūmiem. Minētais secinājums izriet no apstākļa, ka pieteicējs atradās pastaigu laukumā viens. Attiecīgi nebija citu smēķējošu personu, kas smēķējot radītu gaisa piesārņojumu. Tāpat tiesa uzskatīja, ka, ņemot vērā pastaigu laukumu konstruktīvo risinājumu, tika nodrošināta dabīgā ventilācija ar pietiekamu tīra gaisa apmaiņu.

Tiesa piekrita pieteicējam, ka personai diskomfortu varētu radīt apstāklis, ka uz jumta, kas atrodas zem pastaigu laukuma restotās grīdas, atrodas cigaretes vai citi atkritumi. Tomēr tiesa uzskatīja, ka minētais apstāklis būtu saistāms ar zināma rakstura neērtībām, ko rada katras personas individuālā attieksme pret apkārtējas vides piesārņojumu ar sadzīves atkritumiem, bet nav par pamatu secinājumam, ka pieteicējam netika nodrošināta pastaigas laikā tīra vide (izskatāmajā gadījumā - svaigs gaiss).

Tiesa secināja, ka nav konstatējami pierādījumi, kas apstiprinātu pieteicēja teikto, ka viņam netika nodrošināta no smēķēšanas produktiem brīva vide dzīvojamās telpās (kamerās) un pastaigu laukumā, papildus ņemot vērā, ka gan kamerās, gan pastaigu laukumā pieteicējs atradās viens.

[4.2.5] Pieteicējs lūdz atzīt par prettiesisku cietuma faktisko rīcību, strīdus laika periodā nenodrošinot pieteicējam iespēju pašam izslēgt mākslīgo apgaismojumu vai izvairīties no tā. Pieteicējam no tā, ka visu diennakti atrodas kamerā ar mākslīgu apgaismojumu, kuru pašam izslēgt nav iespējams, sāp acis. Šādos apstākļos pieteicējs dzīvo jau vairākus gadus, līdz ar to pastāv iespējamība, ka pieteicēja redzei nodarīts kaitējums.

Lietā nav strīda, ka Jelgavas cietuma 8.vienības kamerā Nr.314 ir uzstādīta dienas gaismas armatūra IP 22 2x3 W,

nakts laikā tiek ieslēgts nakts apgaismojums - 25W spuldze. Kamerā Nr.318 ir uzstādīta dienas gaismas armatūra IP 22 2x3 W, nakts laikā tiek ieslēgts nakts apgaismojums 25W spuldze. Nav arī strīda, ka mākslīgo apgaismojumu ieslēdz un izslēdz postenī dežurējošā Uzraudzības daļas amatpersona, bet naktsmiera laikā tiek nodrošināts tikai nakts apgaismojums (nakts apgaismojums tiek ieslēgts uzreiz pēc naktsmiera iestāšanās un ir ieslēgts līdz rīta celšanās laikam).

Tiesa norādīja, ka cilvēka nepieciešamība pēc apgaismojuma intensitātes ir individuāla. Attiecīgi nav iespējams visām personām nodrošināt vienlīdz komfortablus apstākļus saistībā ar apgaismojumu, ņemot vērā kamerās papildus esošos apstākļus, kas ietekmē apgaismojuma spilgtumu (diennakts stunda, dabīgā apgaismojuma intensitātes maiņa atkarībā no gadalaika, saules starojuma intensitāte, kameras izmēri, apgaismes ķermeņu jauda utt.). Līdz ar to pastāv iespēja, ka pieteicējs varētu izjust neērtības, kas saistītas ar personas atšķirīgajām vajadzībām pēc apgaismojuma un esošo apgaismojumu (tostarp arī apgaismojuma ieslēgšanas/izslēgšanas iespēju) kamerās. Tomēr minētais nav par iemeslu secinājumam, ka, pastāvot iepriekš norādītajiem apstākļiem, pieteicēja neērtības varētu sasniegt tādu līmeni, kas būtu uzskatāmas par būtisku cilvēktiesību pārkāpumu. Savukārt pieteicēja norādi par traucējošo apgaismojumu diennakts tumšajās stundās tiesa vērtē kritiski. Apgaismojums, ko rada 25W spuldze, tiesas ieskatā (balstoties uz personiskajiem novērojumiem), nav tik spilgts, lai varētu būt ievērojams traucēklis pieteicēja naktsmieram. Turklāt, ņemot vērā, ka nakts laikā Uzraudzības daļas amatpersonai nepieciešams reizi stundā doties apgaitā un vizuāli pārbaudīt ieslodzītos, un tad būtu jāieslēdz nakts apgaismojums, ja tas būtu izslēgts, radītu lielāku diskomfortu nekā vienmērīgs nespilgts apgaismojums visas nakts garumā. Tādējādi tiesa piekrīt pārvaldes secinājumam, ka pieteicēja minētie apstākļi nav pamats, lai konstatētu cietuma prettiesisko faktisko rīcību.

[4.2.6] Pieteicējs lūdz atzīt par prettiesisku iestādes faktisko rīcību, nenodrošinot viņu ar personiskās higiēnas līdzekļiem – skūšanās piederumiem un šampūnu.

Pārvalde norāda, ka Jelgavas cietuma pienākums ir nodrošināt apcietinātās personas ar personiskās higiēnas līdzekļiem normatīvajos aktos noteiktajā daudzumā un apmērā, kā tas noteikts Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumu Nr.1022 „Noteikumi par ieslodzīto personu uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normām" (turpmāk - noteikumi Nr.1022) normās. Iestādei nav pienākuma apgādāt apcietinājumā esošas personas ar jebkādiem papildu piederumiem un līdzekļiem, kas nav tieši noteikti normatīvajos aktos.

Tiesa konstatēja, ka pieteicējs ir lūdzis nodrošināt viņu ar tādiem higiēnas līdzekļiem (skūšanās piederumiem un šampūnu), kas neietilpst noteikumu Nr.1022 3.pielikumā ietvertajā personisko higiēnas līdzekļu sarakstā, pieteikumā norādot, ka tādā veidā tiek liegta pieteicējam iespēja rūpēties par sevi.

Izvērtējot šajā lietā pastāvošos apstākļus un to ietekmi uz cilvēktiesību ierobežojuma būtiskumu attiecībā pret pieteicēju, tiesa nekonstatēja, ka pieteicēja nenodrošināšana ar noteikumu Nr.1022 3.pielikumā neminētajiem personiskās higiēnas līdzekļiem būtiski aizskartu pieteicēja cilvēktiesības (piemēram, tiesības uz veselības aizsardzību vai spīdzināšanas, citādas cietsirdīgas vai cieņu pazemojošas izturēšanās pret cilvēku aizliegumu). Proti, iestādes rīcība, nodrošinot visiem apcietinātajiem vienādas personisko higiēnas līdzekļu mēneša normas, nekādā veidā nenostāda pieteicēju nevienlīdzīgā vai diskriminējošā situācijā pret pārējiem apcietinātajiem. Tāpat nav konstatējami kādi īpaši, netipiski apstākļi, kuru dēļ pieteicējam konkrētos sadzīves apstākļus būtu grūtāk paciest nekā citiem apcietinātajiem, vai būtu konstatējamas kaitīgas sekas (piemēram, veselības problēmas), kas būtu iestājušās cietuma administrācijas faktiskās rīcības dēļ.

Tiesa arī nekonstatēja, ka matu mazgāšana ar ziepēm nebūtu iespējama vai nebūtu ieteicama. Tāpat tiesa nekonstatēja, ka pieteicējam pastāvētu nepārvarami šķēršļi sagādāt nepieciešamos papildu higiēnas līdzekļus savas personiskās higiēnas nodrošināšanai, piemēram, saņemot tos pienesumā no tuviniekiem vai iegādājoties tos cietuma veikalā, ja to atļauj pieteicēja finansiālās iespējas. Tāpat no lietas materiāliem neizriet, ka pieteicējs strīdus laika periodā būtu vērsies pie cietuma administrācijas ar argumentētu lūgumu izsniegt norādītās nepieciešamās higiēnas preces un viņam būtu atteikts.

Līdz ar to tiesa atzina, ka nav pamata konstatēt būtisku cilvēktiesību aizskārumu, nenodrošinot pieteicēju ar norādītajām personiskās higiēnas precēm.

[4.2.7] Pieteicējs norāda, ka viņš netika nodrošināts ar tīru un izgludinātu gultas veļu.

Tiesa secināja, ka lietā nav pierādījumu, ka pieteicējam izsniegtā gultas veļa pēc mazgāšanas būtu ievērojami mainījusi krāsas toni. Tiesa atzina, ka pieteicēja norādītie apstākļi neietekmē veļas izmantošanas kvalitāti un tās drošumu ieslodzītās personas veselībai pēc tās mazgāšanas. Tāpat no Veselības inspekcijas vēstules Nr.13-38/21868/8317 neizriet, ka būtu konstatēta Jelgavas cietumam piegādātā ūdens vai gultas veļas neatbilstība sanitārajām normām.

[4.2.8] Attiecībā uz to, vai pieteicēja cilvēktiesību pārkāpumu varēja radīt pieteicēja ierobežotās iespējas piedalīties ārpus kameras aktivitātēs (piedalīties atbilstošos kultūras pasākumos, biedroties ar citām ieslodzītajām personām), tiesa konstatēja, ka atbilstoši Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 11.pantā noteiktajai kārtībai apcietināto, kas izmeklēšanas cietumā ievietots kriminālsodu izpildi reglamentējošos normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos, izmeklēšanas cietumā ievieto slēgtā telpā (kamerā); apcietinātos izvieto atsevišķi no notiesātajiem.

Atbilstoši Ministru kabineta 2007.gada 27.novembra noteikumu Nr.800 „Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi" 56.punktam izmeklēšanas cietuma priekšnieks vai viņa pilnvarota amatpersona var atļaut apcietinātajam apmeklēt izglītojošos un reliģiskos pasākumus vai individuāli tikties ar garīdznieku, ievērojot procesa virzītāja noteiktos ierobežojumus, izolācijas prasības, ārstniecības personas norādījumus un citus ar iestādes drošību saistītus apsvērumus, vai sniegt pamatotu atteikumu.

Kā izriet no konkrētās lietas apstākļiem, pieteicējs ir apcietinātā statusā un strīdus laika periodā Jelgavas cietuma 8.vienības kamerās Nr.314 un Nr.318 atradās viens.

Tādējādi, ievērojot minētos tiesiskos un faktiskos apstākļus, tiesa nesaskatīja iestādes patvaļīgu rīcību, nošķirot (turot

atsevišķā kamerā) pieteicēju no pārējiem apcietinātajiem un katrā gadījumā lemjot, vai pieteicējam ir atļauts apmeklēt izglītojošos un reliģiskos pasākumus.

Turklāt no lietas materiāliem izriet, ka pieteicējam tika nodrošināta iespēja apmeklēt Jelgavas cietumā organizētos pasākumus (koncerti, filmas, radošās darbnīcas), pieteicējs šo iespēju izmantoja. Līdz ar to ikdienas pastaiga nebija vienīgā aktivitāte, kuru Jelgavas cietumā nodrošina apcietinātajām personām.

Ņemot vērā iepriekš norādītos apsvērumus, pieteicēja apcietinātā statusu un atrašanos Jelgavas cietuma attiecīgajā nodaļā un kamerās, tiesa uzskatīja, ka konkrētajos apstākļos pieteicēja ierobežotās iespējas strīdus periodā piedalīties ārpus kameras aktivitātēs nerada tādas sekas, lai konstatētu būtisku cilvēktiesību pārkāpumu.

[4.2.9] Pieteicējs norāda, ka kameru sanitārā mezgla norobežojums nenodrošināja pietiekamu privātumu tā apmeklējuma laikā, proti, uzraugs var novērot pieteicēju pa kamerā esošo logu. No pieteicēja minētā secināms, ka, pēc viņa domām, arī pēc sanitārā mezgla norobežojuma uzlabojumiem viņa privātuma aizsardzība netiek nodrošināta pilnībā

Lietā nav strīda, ka laika posmā no 2013.gada 15.novembra līdz 2013.gada 11.decembrim, no 2013.gada 18.decembra līdz 2014.gada 3.janvārim un no 2014.gada 10.janvāra līdz 2014.gada 3.februārim, kad pieteicēja atradās kamerā Nr.314, sanitārā mezgla norobežojums no grīdas bija 1 m, un sanitārais mezgls bija daļēji pārredzams no kameras novērošanas actiņas (minēto cietuma faktisko rīcību pārvalde atzinusi par prettiesisku). Tāpat nav strīda, ka no 2014.gada 10.februāra norobežojuma augstums minētajās kamerās bija 2,10 m, sanitārais mezgls nebija pārredzams no kameras durvju novērošanas actiņas, kā arī pieteicējs kamerā atradās viens.

Tiesa nepiekrita pieteicēja apstākļu novērtējumam un norādīja uz Augstākās tiesas atziņu, kā vērtējams kamerā esošā sanitārā mezgla norobežojums.

Augstākā tiesa citā lietā norādījusi, ka konkrētajā gadījumā (norobežojums ar polietilēna plēvi, kas nesniedzas līdz grīdai un griestiem) tualetes norobežojums pats par sevi pārkāpumu neveido. Pirmkārt, ieslodzījuma vietā ir nepieciešams līdzsvarot drošības un privātuma aizsardzības intereses – no vienas puses, tualetes norobežojums nedrīkst pārlieku ierobežot kameras pārredzamību, bet, no otras puses, tam ir jānodrošina personas cieņu neaizskaroši apstākļi. Ievērojot minēto, nav obligāti nepieciešams, ka norobežojumam ir jāsniedzas no grīdas līdz griestiem. Otrkārt, lietā nav strīda par to, ka ieslodzījuma vietas izvēlētais norobežojuma materiāls nodrošina vizuālo aizsardzību un sanitārais mezgls ir pienācīgi norobežots no visām pusēm *(sk. Augstākās tiesas 2015.gada 26.februāra spriedumu lietā Nr.SKA-0033-15 9.punktu)*. Norādītajā lietā Augstākā tiesa uzskatīja, ka norobežojums bija pienācīgs, un šādos apstākļos nevar uzskatīt, ka pieteicējs nepienācīga sanitārā mezgla norobežojuma dēļ ir bijis pakļauts tādām ciešanām vai grūtībām, kas pārsniegušas to līmeni, kas nenovēršami ir raksturīgs ieslodzījumam. Tāpat Augstākā tiesa uzskata, ka tajā pašā laikā apstākļi attiecībā uz sanitārā mezgla norobežošanu var veidot pazemojošas un cietsirdīgas apiešanās pārkāpumu kopsakarā ar citiem apstākļiem, piemēram, pārapdzīvotību kamerā un sliktu ventilāciju *(sk. turpat 10.punktu)*.

Tiesa šajā lietā nekonstatēja pārapdzīvotību kamerā, ievērojot to, ka pieteicējs strīdus laika periodā kamerās bija izvietots viens, kā arī nav konstatēti ventilācijas sistēmas darbības traucējumi vai tās iztrūkums. Tāpat pieteicējam jārēķinās ar zināmām neērtībām (pieteicēja norādītajiem apstākļiem), kas nenovēršami ir raksturīgas ieslodzījumam.

Tāpat tiesa kritiski vērtēja pieteicēja norādīto, ka iestādes amatpersona vai kāda cita persona, pārkāpjot pieteicēja privātumu, vizuāli varēja novērot pieteicēju caur kameras logu. Iepazīstoties ar loga, kā arī sanitārā mezgla aprīkojuma izvietojumu, secināms, ka no gaiteņa tikai daļēji varētu būt pārredzams sanitārais mezgls, proti, pārredzama tikai sanitārā mezgla augšējā daļa, kā arī nav pārredzams sanitārajā mezglā izvietotais tualetes pods un apkārtne ap to. Tāpat lietas materiālos nav pierādījumu, ka pieteicēja sanitārā mezgla apmeklējumu laikā viņš būtu novērots caur iepriekš minēto logu, kā arī tiesai nav ticama izskaidrojuma, kādu iemeslu dēļ šāda veida novērošana varētu būt veikta. Līdz ar to tiesai nav pamata spriedumu balstīt uz pieteicēja pieņēmumu (iespējamību), ka šādas situācijas patiešām pastāv.

Šādos apstākļos ir atzīstams, ka pieteicējam no 2014.gada 10.februāra nodrošinātais sanitārā mezgla norobežojums pats par sevi ciešanas, kas pārsniegušas to līmeni, kas nenovēršami ir raksturīgs ieslodzījumam, neradīja. Savukārt attiecībā uz laika periodu no 2013.gada 15.novembra līdz 2013.gada 11.decembrim, no 2013.gada 18.decembra līdz 2014.gada 3.janvārim un no 2014.gada 10.janvāra līdz 2014.gada 3.februārim, ņemot vērā apstākli, ka pieteicējs nebija vērsies pie Jelgavas cietuma administrācijas, bet nogaidījis vairāk nekā gadu, lai informētu pārvaldi, tiesa pievienojas pārvaldes secinājumam, ka pieteicējs nebija izjutis salīdzinoši lielu diskomfortu sakarā ar viņam nenodrošināto privātumu sanitārā mezgla apmeklējuma laikā. Līdz ar to šis apstāklis nav atsevišķi vērtējams kā cilvēktiesību pārkāpums, bet gan ņemams vērā, novērtējot cilvēktiesību pārkāpuma smagumu un pieteicējam nodarīto morālo kaitējumu kopsakarā ar citiem apstākļiem strīdus laika periodā.

[4.2.10] Pieteicējs lūdz atzīt par prettiesisku iestādes rīcību, nenodrošinot pieteicēju ar atbilstošu kameras aprīkojumu – taburetēm un galdu.

Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta piektajā daļā noteikts, ka kameras aprīko ar galdu, taburetēm (soliem) un gultām. Kā izriet no Lēmuma, pieteicējam Jelgavas cietuma 8.vienības kamerās Nr.314 un Nr.318 strīdus periodā bija nodrošināta individuāla gultas vieta, kā arī kameras bija aprīkotas ar galdu un divām taburetēm. Tiesa konstatēja, ka pieteicējs nav izteicis papildu argumentus, kādu iemeslu dēļ minētais kameru aprīkojums būtu neatbilstošs tiesību normām vai pieteicēja individuālajām vēlmēm. Pieteicējs tikai vispārīgi norādījis, ka pārvalde ignorējusi apstākli, ka matrači nereti ir lielāki nekā gultas, savukārt palagi ir mazāki nekā matrači un segas, un nav vērtējusi, cik izmantojami ir kamerās esošie galdi un taburetes. Līdz ar to tiesas rīcībā nav informācijas, kas būtu pakļaujama skrupulozākam tiesas vērtējumam.

No Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 15.panta otrās daļas izriet, ka apcietinātajai personai pastāv iespēja vērsties

pie ieslodzījuma vietas administrācijas ar iesniegumu par jautājumiem, kas saistīti ar apcietinājuma izciešanas apstākļiem. No lietas materiāliem izriet, ka laikposmā no 2013.gada 15.novembra līdz 2014.gada 11.novembrim Jelgavas cietuma administrācija nav saņēmusi pieteicēja iesniegumus vai sūdzības (arī mutvārdu) par Jelgavas cietuma 8.vienības kameras Nr.314 un kameras Nr.318 aprīkojumu. Iepriekšminēto apstākļu kopums norāda, ka tiesai nav pamata konstatēt prettiesiskumu Jelgavas cietuma administrācijas rīcībā.

[4.2.11] Attiecībā uz pieteicēja iebildumiem, ka viņam netiek nodrošināta iespēja nekavējoties sazināties ar cietuma uzraugu kamerā, dušas telpā vai pastaigu laukumā, izmantojot signalizācijas sistēmu, tiesa secināja, ka, nenorādot uz jebkuriem nozīmīgiem apstākļiem, kad tiešām būtu pastāvējusi nepieciešamība sazināties ar cietuma amatpersonu, tiesai nav pamata atzīt, ka pastāv būtiska atšķirība, kādā veidā notiek sazināšanās ar cietuma amatpersonu - ar tehniskiem līdzekļiem vai klātienē (klauvējot pie durvīm; pasaucot uzraugu; sazinoties skaitlisko pārbaužu laikā un caur kameras logu ēdiena izsniegšanas laikā, kā arī rakstiski dienas kārtības noteikumos paredzētajā laikā un kārtībā).

No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs nav norādījis tādus būtiskus apstākļus, kad sazināšanās ar cietuma uzraugu būtu bijusi traucēta tieši tā iemesla dēļ, ka kamerā nav darbojusies izsaukuma poga vai dušas telpās vai pastaigu laukumā šāda sistēma nav ierīkota vispār.

Tiesa atzina, ka signalizācijas (izsaukuma) pogas nedarbošanās kamerā vai tās neesība dušas telpās un pastaigu laukumā nevar tikt atsevišķi vērtēta kā pieteicēja cilvēktiesību aizskārums, nepastāvot kādam būtiskam apdraudējumam. Turklāt neviens normatīvais akts nenosaka, ka cietuma telpas būtu aprīkojamas ar pieteicēja norādīto signalizācijas veidu (trauksmes pogu).

[4.3] Pamatojoties uz iepriekšminēto, tiesa atzina par prettiesisku Jelgavas cietuma administrācijas faktisko rīcību, strīdus laika periodā (kopumā 271 diena) ievietojot pieteicēju kamerās Nr.314 un Nr.318, kurās nebija nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums, laika posmā no 2013.gada 15.novembra līdz 2014.gada 3.februārim (69 dienas) kamerā Nr.314, kurā nebija nodrošināts pietiekams privātums tualetes apmeklējuma laikā, kā arī nenodrošinot atbilstošus apstākļus dušas telpās visā strīdus laika periodā.

Savukārt pārējā pieteikuma daļā tiesa uzskatīja, ka neviens no pieteicēja norādītajiem apcietinājumā turēšanas apstākļiem Jelgavas cietumā strīdus laika posmā nepārsniedz ciešanu minimālo slieksni, kāds nepieciešams, lai uzskatītu, ka pieteicēja tiesības tiktu būtiski ierobežotas, un atzina, ka apcietinājumā turēšanas apstākļi strīdus periodā nebija necilvēcīgi vai pieteicēja cieņu pazemojoši.

Līdz ar to Jelgavas cietuma rīcība minētajā pieteikuma daļā nav atzīstama par prettiesisku iestādes faktisko rīcību.

[4.4] Pieteicējs lūdz atlīdzināt viņam nodarīto morālo kaitējumu 7114,36 *euro* apmērā.

Tiesa atsaucās uz Administratīvā procesa likuma 92. un 94.pantu, Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma (turpmāk - Atlīdzināšanas likums) 9.pantu un 14.panta pirmo daļu.

No norādītā tiesiskā regulējuma vispirms izriet, ka morālā kaitējuma atlīdzinājuma pamats ir nevis jebkurš, bet būtisks tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums. Savukārt, ja tāds (būtisks) ir konstatēts, atlīdzinājums nosakāms atbilstoši kaitējuma smagumam. Kaitējumu var atlīdzināt, atjaunojot tiesisko stāvokli, atvainojoties vai piešķirot kompensāciju naudā. Tādējādi morālā kaitējuma atlīdzinājumu, tā veidu un apmēru noteic tiesību aizskāruma būtiskums un kaitējuma smagums. Līdz ar to arī tad, ja ir pieļauts būtisks tiesību aizskārums, bet kaitējums nav smags, vispārīgi iespējami visi minētie atlīdzinājuma veidi. Atbilstošā atlīdzinājuma noteikšanā nepieciešama aizskāruma un atlīdzinājuma samērošana, ņemot vērā Atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmajā daļā norādītos apstākļus.

Izskatāmajā gadījumā pārsūdzētā iestādes faktiskā rīcība daļā, strīdus laika periodā ievietojot pieteicēju kamerās Nr.314 un Nr.318, kurās nebija nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums; laika posmā no 2013.gada 15.novembra līdz 2014.gada 3.februārim kamerā Nr.314, kurā nebija nodrošināts pietiekams privātums tualetes apmeklējuma laikā, kā arī nenodrošinot atbilstošus apstākļus dušas telpās visā strīdus laika periodā, ir atzīta par prettiesisku. Tādējādi tiesa uzskatīja, ka pieteicējam radīts tāds tiesību aizskārums, kas nonāk pretrunā ar Satversmes 95.panta otrā teikuma vārdiem „cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta".

[4.5] Nosakot morālā kaitējuma atlīdzības veidu un apmēru, atzīts, ka tiesai jāņem vērā arī atlīdzinājums, kāds noteikts citos (jo sevišķi –salīdzināmos) gadījumos.

Tiesa, aplūkojot līdzīgas lietas, secināja, ka visos gadījumos, kad bija konstatēts cietsirdīgas un pazemojošas izturēšanās aizlieguma pārkāpums, viens no apstākļiem, kas tiek vērtēts, ir laika posms – pārkāpuma ilgums, bet svarīgākais – aplūkotajās lietās konstatēts vairāku apstākļu kopums, kādos persona tika turēta un kas visi kopā pārsniedz neizbēgamo ciešanu līmeni, kas ir raksturīgs ieslodzījumam.

Tiesa norādīja uz virkni administratīvo lietu, kurās iestādes faktiskā rīcība, turot ieslodzītās personas nepiemērotos apstākļos, ir tikusi atzīta par prettiesisku, kā arī norādīja uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumos piešķirtā nemantiskā kaitējuma atlīdzinājuma apmēriem par Konvencijas 3.panta pārkāpumiem.

Tiesa atzina, ka no minētajiem spriedumiem izriet, ka konkrētais atlīdzinājums ir piešķirts, ja aizskārumu veido vairāku neatbilstošu apstākļu kopums un aizskārums ir bijis ilgstošs.

[4.6] Samērojot šajā lietā konstatēto pieteicēja tiesību aizskāruma raksturu, ilgumu (kopumā 271 dienas, ar ilgstošiem pārtraukumiem) un apmēru ar citās līdzīgās lietās analizēto personu tiesību aizskārumu, pieteicējam radītā morālā kaitējuma atbilstīgs atlīdzinājums par prettiesisko Jelgavas cietuma administrācijas rīcību, strīdus laika periodā (kopumā 271 diena) ievietojot pieteicēju kamerās Nr.314 un Nr.318, kurās nebija nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums, laika posmā no 2013.gada 15.novembra līdz 2014.gada 3.februārim (69 dienas) kamerā Nr.314, kurā nebija nodrošināts pietiekams privātums tualetes apmeklējuma laikā, kā arī nenodrošinot atbilstošus apstākļus dušas telpās visā strīdus laika periodā, ir

nosakāms 500 *euro* apmērā.

Nosakot minētā atlīdzinājuma apmēru, tiesa ņēma vērā arī apstākli, ka laika periodā, kamēr kamerā nebija nodrošināts pietiekams privātums tualetes apmeklējuma laikā, pieteicējs tajā atradās viens pats. Tāpat minētais apmērs noteikts kopsakarā ar apstākli, ka dušas telpās pieteicēja atrašanās bija relatīvi īslaicīga, proti, 15 minūtes vienu reizi nedēļā.

[4.7] Pieteicējs lūdz atlīdzināt viņam izdevumus par advokāta palīdzību lietā.

Tiesa atsaucās uz Atlīdzināšanas likuma 7.panta trešo daļu un Ministru kabineta 2011.gada 8.novembra noteikumu Nr.859 „Noteikumi par privātpersonai atlīdzināmo juridiskās palīdzības izmaksu maksimālo apmēru" 1.punktu, kā arī 3.2.apakšpunktu.

Izvērtējot tiesai iesniegto 2015.gada 13.marta rēķinu Nr.4.1/29-15 (rēķina apmaksu apstiprina 2015.gada 31.marta maksājuma uzdevums Nr.JelC73037), tiesa atzina, ka pieteicējam atlīdzināms nodarītais mantiskais zaudējums 32,01 *euro* apmērā.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2016.gada 30.marta spriedumu daļā Ieslodzījuma vietu pārvalde iesniedza apelācijas sūdzību.

Apelācijas sūdzībā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[5.1] Iestāde nepiekrīt tiesas noteiktajam morālā kaitējuma atlīdzinājuma apmēram un uzskata, ka tas nav samērīgs ar nodarīto kaitējumu.

[5.2] Attiecībā uz dušu apmeklējumu tiesa nav ņēmusi vērā, ka pieteicējs bija daļēji līdzatbildīgs sev nodarīto miesas bojājumu nodarīšanā.

Dušas apmeklējuma laikā pieteicējam bija iespēja izvēlēties to mazgāšanās vietu, kur griestu apmetums bija drošākā stāvoklī, nevis mazgāties tur, kur pastāvēja iespēja, ka griestu apmetums sāks krist.

[5.3] Iestāde vērš tiesas uzmanību uz administratīvo lietu Nr.A420569110, kurā tiesa atzina par prettiesisku iestādes faktisko rīcību, nenodrošinot dabīgo apgaismojumu 723 dienas un ventilāciju 691 dienu. Šajā lietā tiesa konstatēja pieteicēja līdzatbildību, kā arī atzina, ka nodarītais kaitējums nav smags. Tiesa norādīja, ka vispārīgi atlīdzinājums būtu piešķirams 2000 latu apmērā, bet, ņemot vērā pieteicēja līdzatbildību, atlīdzinājums piešķirts 600 latu apmērā.

[6] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304. panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa lietu izskata rakstveida procesā.

## Motīvu daļa

[7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 302. panta pirmajai daļai

apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību un tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā.

Apgabaltiesa konstatē, ka apelācijas sūdzību ir iesniegusi tikai Pārvalde, pārsūdzot pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru ir ticis apmierināts pieteicēja prasījums par morālā kaitējuma atlīdzināšanu naudā.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu par prettiesisku ir atzīta Jelgavas cietuma faktiskā rīcība, strīdus laika periodā ievietojot pieteicēju kamerās Nr.314 un Nr.318, kurās nebija nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums, laika posmā no 2013.gada 15.novembra līdz 2014.gada 3.februārim kamerā Nr.314, kurā nebija nodrošināts pietiekams privātums tualetes apmeklējuma laikā, kā arī nenodrošinot atbilstošus apstākļus dušas telpās visā strīdus laika periodā.

Ar spriedumu ir arī uzlikts par pienākumu atlīdzināt pieteicējam nodarīto morālo kaitējumu 500 *euro* apmērā, kā arī mantisko zaudējumu 32,01 *euro* apmērā.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa konstatē, ka spriedums tā nepārsūdzētajā daļā ir stājies spēkā.

Tā kā iestāde pēc būtības neiebilst tiesas spriedumā konstatētajam, ka tās rīcība daļā par dabiskā apgaismojuma nenodrošināšanu strīdus periodā kamerās Nr.314 un Nr.318, kā arī privātuma nenodrošināšanu tualetes apmeklējuma laikā kamerā Nr.314 tiesas konstatētajā laika periodā un atbilstošu apstākļu nenodrošināšanu dušas telpās visā strīdus periodā ir prettiesiska, apgabaltiesa atzīst, ka tai nav nepieciešams atkārtoti vērtēt šos apstākļus.

Iestāde iebilst pret tiesas secināto, ka pieteicējam ir atlīdzināms morālais kaitējums naudā, jo uzskata, ka tiesa nav izvērtējusi pieteicēja līdzatbildību sev radītā kaitējuma nodarīšanā, jo pieteicējs nav veicis aktīvas darbības savu tiesību aizsardzībā.

[8] Novērtējusi lietā esošos pierādījumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa vispārīgi ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums, izņemot daļā par noteikto atlīdzinājumu, ir pareizs un pietiekams. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas lietas apstākļu konstatējumam un sprieduma motivācijai šajā daļā un atkārtoti izvērstāku argumentu izklāstu nenorāda.

[9] Ieslodzījuma vietu pārvalde sūdzībā ir ietvērusi iebildumus pret pirmās instances tiesas secinājumiem par dušu telpu apmeklējumu.

Pārvalde norāda, ka dušas apmeklējuma laikā pieteicējam bija tiesības izvēlēties to mazgāšanās vietu, kur griestu apmetums bija drošākā stāvoklī, nevis mazgāties tur, kur bija iespēja, ka griestu apmetums sāks krist. Pārvalde uzskata, ka minētais apstāklis tiesai jāņem vērā, nosakot pieteicējam morālo kaitējumu.

[10] Izvērtējot iestādes apelācijas sūdzības argumentus, apgabaltiesa atzīst tos par daļēji pamatotiem.

Apgabaltiesa nepiekrīt Pārvaldes argumentam, ka pieteicējs ir līdzatbildīgs par stāvokli dušas telpās, proti, ka tieši no viņa paša uzvedības ir bijis atkarīgs, notiks vai nenotiks viņa tiesību aizskārums, jo pienākums nodrošināt cilvēka cieņu atbilstošus apstākļus ieslodzījumā vietā (tai skaitā arī dušas telpās) gulstas uz Latvijas valsti, kurai atbilstoši Satversmei un Latvijas valstij saistošiem starptautiskajiem dokumentiem (līgumiem un konvencijām) ir jānodrošina, lai ieslodzīto personu uzturēšanās apstākļi nepārsniegtu to ciešanu līmeni, kas neizbēgami ir raksturīgs ieslodzījuma vietai, proti, lai šie apstākļi netiktu atzīti par ieslodzīto spīdzināšanu.

No lietas materiāliem izriet, ka iestāde arī pēc incidenta, kad pieteicējam 2014.gada 25.augustā Jelgavas cietuma dušas telpās uz galvas un labā pleca uzkrita griestu apmetums (par ko lietā nav strīda), nodarot nebūtiskus miesas bojājumus, ilgstoši nav novērsusi dušas telpās konstatētos neapmierinošos apstākļus. Lai gan sākotnēji iestāde ir norādījusi, ka dušas telpās ir nepieciešams veikt vien kosmētisko remontu, jo sanitārais stāvoklis dušas telpās ir apmierinošs (izņemot 1., 2. un 3.dušas mazgāšanas telpu griestu stāvokli), no lietas materiāliem (*lietas 1.sējuma 188.lapa*) izriet, ka Jelgavas cietuma dušas telpās 2015.gada 10.augustā ir ticis uzsākts kapitālais remonts.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka, pieteicējam apmeklējot dušas telpas pēc minētā negadījuma (proti, no 2014.gada 25.augusta līdz 2014.gada 11.novembrim, kad pieteicējs par savu tiesību aizskārumu ar iesniegumu vērsās Pārvaldē), varēja rasties pārdzīvojumi, sajūta, ka viņš nevar ietekmēt iestādes rīcību, lai šādi gadījumi neatkārtotos.

[11] Vienlaikus, apgabaltiesa atzīst, ka ir pamatoti Pārvaldes iebildumi par piespriestā morālā kaitējuma atlīdzinājuma apmēru.

Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 9.pantu morālais kaitējums šā likuma izpratnē ir personiskais kaitējums, kas izpaužas kā fiziskās personas ciešanas, kuras tai izraisījis būtisks šīs personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu prettiesisks aizskārums.

Saskaņā ar minētā likuma 14.panta pirmo daļu morālo kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības tiesisko un faktisko pamatojumu un motīvus, cietušā rīcību un līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus.

Konkrētajā lietā par prettiesisku ir atzīta Jelgavas cietuma faktiskā rīcība, strīdus laika periodā ievietojot pieteicēju kamerās Nr.314 un Nr.318, kurās nebija nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums, laika posmā no 2013.gada 15.novembra līdz 2014.gada 3.februārim kamerā Nr.314, kurā nebija nodrošināts pietiekams privātums tualetes apmeklējuma laikā, kā arī nenodrošinot atbilstošus apstākļus dušas telpās visā strīdus laika periodā.

Ņemot vērā, ka pārkāpuma rezultātā ir aizskartas pieteicēja Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 3.pantā un Satversmes 95.pantā nostiprinātās tiesības uz atbilstošiem uzturēšanās apstākļiem ieslodzījuma vietā, pārkāpums ir atzīstams par būtisku, iesaistīto tiesību nozīmīguma dēļ.

Taču, novērtējot lietas apstākļus, apgabaltiesa atzīst, ka konstatētais pārkāpums nav smags. Proti, attiecībā uz privātumu tualetes apmeklējuma laikā 314.kamerā konstatējams, ka tualete ir bijusi nodalīta, tomēr nepietiekami, lai nodrošinātu pilnīgu privātumu, ko ir atzinusi arī pati iestāde. Turklāt ir jāņem vērā, ka pieteicējs strīdus kamerās ir atradies viens, kā arī to, ka pārkāpums ir ildzis tikai līdz 2014.gada 3.februārim.

Arī attiecībā uz dabiskā apgaismojuma trūkumu apgabaltiesa norāda, ka, lai arī dabiskais apgaismojums ir bijis nepietiekams, tomēr, kā izriet no lietas materiāliem, to ir kompensējis mākslīgais apgaismojums, par ko lietā strīda nav.

Apgabaltiesa uzskata, ka, lai novērtētu personas aizskāruma būtiskumu un pārkāpuma rezultātā radītās ciešanas, būtiski ir izvērtēt arī aizskartās personas rīcību un attieksmi pret apstrīdētajiem notikumiem un apstākļiem.

Konkrētajā lietā pieteicējs ar sūdzību par Jelgavas cietuma faktisko rīcību un apstākļiem strīdus kamerās ir vērsies Pārvaldē tikai 2014.gada 19.novembrī (saņemšanas datums, iesniegums datēts ar 2014.gada 11.novembri).

Lietā ir konstatējams, ka pieteicējs laika periodā no 2013.gada 15.novembra līdz 2014.gada 11.novembrim ir vērsies ar iesniegumiem pie Jelgavas cietuma administrācijas 6 reizes, norādot par dušas telpu neapmierinošo stāvokli (2014.gada 26.augusta sūdzība), kā arī informējot par negadījumu (2014.gada 8.septembra paskaidrojums) un lūdzot izsniegt medicīniskās kartītes izrakstu (2014.gada 29.augusta un 2014.gada 9.septembra iesniegumi), kā arī ar iesniegumu par to, ka 2014.gada 23. un 24.augustā 318.kamerā nav strādājusi ventilācija (2014.gada 25.augusta iesniegums), un iesniegumu, ka pieteicējs par savu naudu vēlas nopirkt eņģes, lai varētu atvērt un aizvērt 318.kameras logu (2014.gada 14.oktobra iesniegums).

No minētajiem iesniegumiem secināms, ka par neapmierinošo stāvokli dušas telpās pieteicējs ir sūdzējies cietuma administrācijai tikai pēc negadījuma, savukārt par nepietiekamo dabisko apgaismojumu un privātuma nenodrošināšanu, apmeklējot tualeti, nav sūdzējies vispār.

Apgabaltiesas ieskatā būtu tikai saprātīgi un loģiski sagaidīt, ka persona, kurai noteikti apstākļi (kā konkrētajā gadījumā tualetes apmeklējums, nepietiekams dabiskais apgaismojums, neapmierinošais stāvoklis dušas telpās) sagādā ciešanas, par šiem apstākļiem nekavējoties sūdzētos, kas konkrētajā gadījumā nav noticis.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa uzskata, ka minētais liecina par to, ka par neatbilstošiem atzītie uzturēšanās apstākļi strīdus kamerās un cietuma dušas telpās pieteicējam tomēr nav bijuši tik būtiski un smagi, kā arī nav sagādājuši tādas ciešanas, kā tas ir aprakstīts pieteikumā.

[12] Administratīvā procesa likuma 91.panta pirmā daļa noteic, ka persona, kura uzskata, ka iestādes plānotā vai jau

iesāktā faktiskā rīcība aizskar vai var aizskart šīs personas tiesības vai tiesiskās intereses, var vērsties iestādē ar iesniegumu par iestādes nodoma mainīšanu attiecībā uz šo faktisko rīcību.

Apgabaltiesas ieskatā, ja pieteicējs būtu ievērojis šajā tiesību normā noteikto un būtu vērsies pie Jelgavas cietuma administrācijas ar sūdzību par konkrētiem uzturēšanās apstākļiem, kas pieteicēja ieskatā nebija atbilstoši, iestāde varētu attiecīgi rīkoties un novērst šos apstākļus, nodrošinot pieteicēja uzturēšanos ieslodzījuma vietā atbilstošos apstākļos, kas neaizskar pieteicēja tiesības.

Apgabaltiesas ieskatā, lai gan Jelgavas cietuma tīri tehnisko iespēju dēļ (kameras atrodas ēkas korpusa vidū, to logi iziet uz gaiteni) cietuma administrācijai būtu grūti uzlabot pieteicēja stāvokli, nodrošinot lielāku dabisko apgaismojumu, tomēr attiecībā uz tualetes norobežojumu, ja pieteicējs būtu savlaicīgi sūdzējies par norobežojuma trūkumu, apgabaltiesa nesaredz šķēršļus, kuru dēļ cietuma administrācija nevarētu operatīvi ierīkot papildu norobežojumu.

Savukārt par dušas telpu neatbilstošo stāvokli apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs ir bijis aktīvs savu aizskarto tiesību novēršanā tikai pēc negadījuma, proti, pēc 2014.gada 25.augusta, lai gan par šiem apstākļiem viņam ir bijis zināms arī iepriekš.

Vienlaikus, kā tas izriet no lietā esošās Veselības inspekcijas 2014.gada 26.septembra vēstules (*lietas 1.sējuma 48.-49.lapa*), kas ir adresēta pieteicējam, apgabaltiesa konstatē, ka par neapmierinošajiem apstākļiem Jelgavas cietumā pieteicējs strīdus periodā ir sūdzējies Veselības inspekcijā (pieteicēja iesniegumi minētajā iestādē saņemti 2014.gada 27.augustā un 3.septembrī). Tā kā minētā iestāde Jelgavas cietumā ir veikusi pārbaudi par cietuma 318.kameras (dabiskais un mākslīgais apgaismojums, ventilācija, ūdens), cietuma dušu telpu un pastaigu laukuma stāvokli, kā arī pieteicēja medicīnisko dokumentāciju, secināms, ka iestāde, sākot no 2014.gada 5.septembra (kad notika Veselības inspekcijas pārbaude), nevarēja nezināt par pieteicēja pretenzijām.

Tā kā pieteicējs par nepiemērotajiem apstākļiem Jelgavas cietumā ir sūdzējies, sākot tikai ar 2014.gada augustu, apgabaltiesa atzīst, ka iepriekš konstatētie apstākļi liecina, ka pieteicējs nav savlaicīgi rīkojies, lai novērstu tos apstākļus, kas pieteicēja ieskatā nav bijuši atbilstoši un ir radījuši tam kaitējumu.

[13] Atlīdzināšanas likuma 10.panta pirmā daļa noteic, ka cietušais nav tiesīgs pilnīgi vai daļēji saņemt zaudējuma atlīdzinājumu, ja viņš nav, izmantojot savas zināšanas, spējas un praktiskās iespējas, darījis visu iespējamo, lai zaudējumu novērstu vai samazinātu.

Savukārt saskaņā ar minētā panta otro daļu cietušais nav tiesīgs saņemt zaudējuma atlīdzinājumu, ja ar apzinātu rīcību ir veicinājis viņam nodarītā zaudējuma rašanos vai tā apmēra palielināšanos.

Ņemot vērā iepriekš [12] konstatēto, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējs strīdus periodā ir aktīvi centies novērst savu tiesību aizskārumu tikai sakarā ar cietuma dušas telpu nepiemēroto stāvokli, savukārt par citiem pieteikumā norādītajiem apstākļiem (izņemot vienu iesniegumu par ventilācijas trūkumu 318.kamerā) pieteicējs nav atbilstoši, proti, savlaicīgi vēršoties pie cietuma administrācijas, rīkojies, lai šos apstākļus novērstu.

Ievērojot iepriekš minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pieteicējs ir atzīstams par līdzatbildīgu par tā norādīto kaitējumu rašanos, tomēr attiecībā par cietuma dušas telpām (jau pēc negadījuma, proti, no 2014.gada 25.augusta līdz 2014.gada 11.novembrim) šāda līdzatbildība nav konstatējama.

Apgabaltiesa, nosakot morālā kaitējuma apmēru, ņem vērā apstākli, ka iestāde pati ir atzinusi pieteicēja tiesību aizskārumu, kā arī ir uzdevusi Jelgavas cietuma administrācijai rakstveidā atvainoties.

Pamatojoties uz minētajiem apsvērumiem, apgabaltiesa atzīst, ka taisnīgs morālā kaitējuma atlīdzinājums pieteicējam šajā lietā ir 300 *euro*.

[14] Apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedums ir daļēji pamatots.

**Rezolutīvā daļa**

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309. pantu, Administratīvā apgabaltiesa

**nosprieda**

Apmierināt /pers. B/ pieteikuma daļēji.

Uzlikt Latvijas Republikai izmaksāt /pers. B/, personas kods /personas kods/, morālā kaitējuma atlīdzinājumu 300 (trīssimt) *euro* apmērā.

Pārējā daļā /pers. B/ pieteikumu par morālā kaitējuma atlīdzinājumu noraidīt.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnesis referents *(paraksts)* M.Birzgalis

Tiesneši *(paraksts)* K.Berķis

*(paraksts)* L.Paegļkalna